

مقدمه‌ناشر

شهریور بود. سال ۱۳۲۳. نیروهای متفقین، تهرانو اشغال کرده بودن و وول می‌خوردن تو کوچه پس کوچه‌های شهر. مرد قصه ما داشت قدم می‌زد، تو خیابون هدایت. دید که یه جایی شلوغه و سروصدا بلنده. نزدیک‌تر رفت. یه سرباز انگلیسی یه بقال بی‌آزارو گرفته بود به باد فحش و کتک! صحنه دلخراشی بود براش. یه اجنبی که هفت پشت غریبه بود، اومده بود توی خاک مرد قصه و داشت هم‌وطنشو کتک می‌زد و فحش می‌داد. اما ماجرا همین‌جا تموم نشد. یه افسر نظامی ایرانی از راه می‌رسه. میره وسط معرکه تا دعوا رو حل و فصل کنه که ... سرباز انگلیسی سیلی محکمی می‌زنه توی گوش افسر ایرانی. طاقت مرد قصه طاق می‌شه. بغض چنگ می‌ندازه تو گلوش از این‌که این‌جوری تحقیر شده. اشکش بند نمیاد و کوچه‌ها رو تندتند قدم می‌زنه ... اما ماجرا همین‌جا تموم نمی‌شه. مرد می‌رسه به خونه‌ی یه دوست همدل و همراه. با اشک براش قصه رو می‌گه.

- «می‌بینی؟ کار ما به این‌جا رسیده که سرباز اجنبی توی گوش نظامی ایرانی می‌زنه.»

رفیقش جواب میده: «ناراحتی اثری نداره. بیا کاری کنیم. بیا سرودی بسازیم.»

همون‌جا مرد قصه - که اسمش دکتر حسین گل‌گلاب بود - شروع می‌کنه به سرودن یه شعر. وقتی شعر کامل می‌شه، اون رفیق همدل - که اسمش استاد روح... خالقی بود - شروع می‌کنه به ساختن آهنگ روی اون شعر. وقتی آهنگ کامل می‌شه استاد غلامحسین بنان اونو می‌خونه و بعد خیلی‌های دیگه می‌خوننش و حتی امروز من و تو هم می‌خونیمش. گل‌گلاب و خالقی و بنان امروز متأسفانه کنار ما نیستن. اون سرباز انگلیسی امروز خوشبختانه نیس، نه‌تنها خودش، بلکه آقابالاسراش هم کاسه کوزه‌شونو جمع کردن و رفتن.

اما اون سرود موند. سرزنده و قیاق و سرحال و هنوز زمزمه‌کردنش مارو پر از حس لذت و غرور می‌کنه:

ای ایران ای مرز پرگهر / ای خاکت سرچشمه هنر / دور از تو اندیشه بدن / پاینده مانی و جاودان ...

کتاب تاریخ خیلی سبز آماده نمی‌شد اگر نبود زحمت خیلی از آدمای دلسوز و دوست‌داشتنی. تشکر می‌کنم از مؤلفان خوبمون آقایان عارف گلیوری و مبین غلامی‌نژاد. هم‌چنین تشکر از بچه‌های واحد تألیف خانم مریم طاهری و آقایان امیر محمدبیگی و سعید احمدپور و دوستای خوبمون در واحد تولید که خیلی زحمت کشیدن برای این کتاب.

مقدمه مؤلفان

درود بر شما خیلی سبزی‌های دوست‌داشتنی!

تمام سعی‌مون رو کردیم که تموم چیزایی که تو آزمون سراسری و طول دوره تحصیلی‌تون بهش نیاز دارین، تو این کتاب براتون فراهم کنیم تا تاریخی رو که همه (حتی شما دوست عزیز!) از خشک‌بودنش می‌نالن، براتون ساده و روون کنیم تا هم بهتر یاد بگیرین و به خاطر بسپارین و هم بتونین نتیجه خوبی تو آزمون‌های تستی بگیرین. این کتاب شامل چند بخش می‌شه که این جا یه توضیح کوتاه راجع بهشون می‌دیم:

1️⃣ درس‌نامه‌های کامل و جامع که شما رو از خوندن هر کتاب دیگه‌ای (حتی کتاب درسی!) بی‌نیاز می‌کنه. درس‌نامه‌ها رو با جدول‌ها، نمودارها، نکته‌ها و ... خرد و جذاب کردیم تا بهتر یاد بگیرین. 😊

2️⃣ تست‌های تألیفی بعد از هر درس میزان آمادگی شما رو تو کنکور سراسری می‌سنجه و کلی نکته هم از توی همین تست‌ها یاد خواهید گرفت. چندتا آزمون نیم‌سال و جامع از هر پایه براتون در انتهای کتاب گذاشتیم که نکات مهم درس‌های گذشته رو بهترتون یادآوری کنیم و آزمون سراسری رو براتون شبیه‌سازی کنیم.

3️⃣ بخش آخر هم که اسمشو گذاشتیم ضمائم، شامل خلاصه درس و تصاویر کتاب درسیه. با خلاصه‌ها دوران جمع‌بندی شیرین و بدون استرسی رو تجربه خواهید کرد؛ چون مطالب مهم رو با دسته‌بندی جذاب در اختیارتون گذاشتیم و خیلی راحت و سریع می‌تونین کل کتاب رو مرور کنین.

قبل خداحافظی، دو تا تشکر لازمه: اولیش از دوستان و همکاران خیلی سبزی که خیلی کمکمون کردن.

از جناب دکتر نصری عزیز (مدیریت انتشارات خیلی سبز)، جناب مهندس سبزمیدانی، جناب آقای سعید احمدپور و سرکار خانم مریم طاهری و تمام عزیزانی که در پشت صحنه بهمون کمک کردن، متشکریم!

دومیش هم از دانش‌آموزان عزیز، خانم‌ها: فائزه جعفری‌نژاد، زهرا جعفری، ریحانه قنبری‌زاده، فاطمه‌زهرا عابدزاده و آقای محمد صالحی، که وجود اشکالات رو بهمون گوشزد کردن. نظرات و پیشنهادات شما دانش‌آموزهای عزیز برای ما واقعاً

ارزشمند و محترمه. 😊

فهرست

درس نامه ناربخ دهم

- ۱۰۸ — درس دهم ایران در دوران غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی
- ۱۱۳ — درس یازدهم حکومت، جامعه و اقتصاد در عصر مغول - تیموری
- ۱۱۶ — درس دوازدهم فرهنگ و هنر در عصر مغول - تیموری
- ۱۱۹ — درس سیزدهم تحولات سیاسی و اقتصادی ایران در دوره صفوی
- ۱۲۳ — درس چهاردهم فرهنگ و تمدن در عصر صفوی
- ۱۲۷ — درس پانزدهم قرون وسطا
- ۱۳۱ — درس شانزدهم رنسانس و عصر جدید

درس نامه ناربخ دوازدهم

- ۱۳۸ — درس اول تاریخ‌نگاری و منابع دوره معاصر
- ۱۴۳ — درس دوم ایران و جهان در آستانه دوره معاصر
- ۱۴۹ — درس سوم سیاست و حکومت در عصر قاجار
- ۱۵۵ — درس چهارم اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عصر قاجار
- ۱۵۹ — درس پنجم نهضت مشروطه ایران
- ۱۶۷ — درس ششم جنگ جهانی اول و ایران
- ۱۷۲ — درس هفتم ایران در دوره حکومت رضاشاه
- ۱۷۵ — درس هشتم جنگ جهانی دوم و جهان پس از آن
- ۱۸۲ — درس نهم نهضت ملی‌شدن صنعت نفت ایران
- ۱۸۶ — درس دهم انقلاب اسلامی
- ۱۹۱ — درس یازدهم استقرار و تثبیت نظام جمهوری اسلامی
- ۱۹۴ — درس دوازدهم جنگ تحمیلی و دفاع مقدس
- ۲۰۰ — پرسش‌های چهارگزینه‌ای دهم
- ۲۳۹ — پرسش‌های چهارگزینه‌ای یازدهم
- ۲۸۰ — پرسش‌های چهارگزینه‌ای دوازدهم
- ۳۰۷ — آزمون‌ها
- ۳۳۲ — پاسخ‌نامه تشریحی
- ۳۹۱ — خلاصه درس‌ها
- ۴۱۵ — تصاویر
- ۴۲۷ — پاسخ‌نامه کلیدی

- ۸ — درس اول تاریخ و تاریخ‌نگاری
- ۱۱ — درس دوم تاریخ؛ زمان و مکان
- ۱۳ — درس سوم باستان‌شناسی؛ در جست‌وجوی میراث فرهنگی
- ۱۶ — درس چهارم پیدایش تمدن؛ بین‌النهرین و مصر
- ۲۰ — درس پنجم هند و چین
- ۲۳ — درس ششم یونان و روم
- ۲۸ — درس هفتم مطالعه و کاوش در گذشته‌های دور
- ۳۱ — درس هشتم سپیده‌دم تمدن ایرانی
- ۳۵ — درس نهم ورود آریایی‌ها تا پایان هخامنشیان
- ۳۹ — درس دهم اشکانیان و ساسانیان
- ۴۴ — درس یازدهم آیین‌های کشورداری
- ۴۹ — درس دوازدهم جامعه و خانواده
- ۵۲ — درس سیزدهم اقتصاد و معیشت
- ۵۷ — درس چهاردهم دین و اعتقادات
- ۶۰ — درس پانزدهم زبان، علم و آموزش
- ۶۳ — درس شانزدهم هنر و معماری

درس نامه ناربخ پانزدهم

- ۶۹ — درس اول منابع پژوهش در تاریخ اسلام و ایران دوران اسلامی
- ۷۱ — درس دوم روش پژوهش در تاریخ؛ بررسی و سنجش اعتبار شواهد و مدارک
- ۷۴ — درس سوم اسلام در مکه
- ۷۸ — درس چهارم امت و حکومت نبوی در مدینه
- ۸۴ — درس پنجم تثبیت و گسترش اسلام در دوران خلفای نخستین
- ۸۸ — درس ششم امویان بر مسند قدرت
- ۹۴ — درس هفتم جهان اسلام در عصر خلافت عباسی
- ۱۰۰ — درس هشتم اسلام در ایران؛ زمینه‌های ظهور تمدن ایرانی - اسلامی
- ۱۰۳ — درس نهم ظهور و گسترش تمدن ایرانی - اسلامی

پیدايش و بين النهرين مصر

درس چهارم

سپر پیدایش تمدن

آیه قرآن درباره تمدن بشری: «زمین را گسترانیدیم و در آن کوه‌های استوار افکندیم و از هر چیز سنجیده‌ای در آن رویانیدیم، برای شما و هر کسی که شما روزی‌دهنده او هستید، در آن وسایل زندگانی قرار دادیم.» (سوره حجر، ۲۰-۱۹)

در یک تقسیم‌بندی کلی، گذشته بشر به دوره پیش از تاریخ و تاریخی تقسیم می‌شود. پیش از تاریخ، دوره‌ای طولانی از زندگی انسان است که با ظهور او در پهنه گیتی آغاز شد و تا تاریخ اختراع خط و گسترش تمدن در حدود ۵۰۰۰ سال پیش امتداد یافت. آگاهی ما از این دوره متکی بر کاوش‌های باستان‌شناسی است.

نکته شواهد باستان‌شناسی دلالت بر آن دارد که نخستین انسان‌واره‌ها حدود ۴ میلیون سال پیش در علفزارهای آفریقا می‌زیستند و بعدها گروه‌هایی از آنان به اروپا و آسیا کوچ کردند.

تقسیم‌بندی مراحل زندگی انسان‌های پیش از تاریخ براساس نوع اقتصاد معیشتی و ابزارهای متناسب با آن

(۱) دوره گردآوری خوراک
(۲) دوره تولید خوراک

دوره گردآوری خوراک

شيوه‌ای از زندگی که به دوره گردی، شکار جانوران، گردآوری دانه، میوه و ریشه گیاهان و درختان برای تأمین خوراک استوار بود.

- دوره گردآوری خوراک
- (۱) طول دوره: چندین میلیون سال
  - (۲) تکامل: بسیار کند و محدود
  - (۳) پناهگاه: طبیعی و برای حفظ جان (غارها و کلبه‌هایی از شاخ و برگ درختان)
  - (۴) وظیفه مردان: شکار
  - (۵) وظیفه زنان: جمع‌آوری بقایای خوراکی گیاهان و میوه درختان

سنگ، اصلی‌ترین ماده‌ای بود که انسان‌های نخستین از آن برای ساختن ابزار استفاده می‌کردند. ابتدا ابزارهای سنگی، بسیار ساده و ابتدایی بودند، اما بشر در طول چندین میلیون سال توانست مهارت خود در ساخت تیغه‌های سنگی را افزایش دهد و ابزارهایی مانند تبر، زوبین، کارد و امثال این‌ها بسازد. انسان‌های نخستین ابتدا قادر به حرف‌زدن نبودند، اما برای شکار گروهی، ناچار به برقراری ارتباط بودند و اواخر دوره گردآوری خوراک، توانایی سخن‌گفتن و اندیشیدن در بشر تکامل یافت و به حدی از توانایی رسید که از هنر نقاشی برای بیان احساس و اندیشه خود استفاده می‌کرد. فقدان شواهد و مدارک، مطالعه وضعیت دینی و اعتقادی مردمان دوره گردآوری خوراک را دشوار ساخته است.

غار تاریخی آلتامیرا در اسپانیا

امروزه باستان‌شناسان با بررسی اعتقادات جوامع شکارگر کنونی مانند بومیان استرالیا و قبیله‌های سرخ‌پوست آمریکای جنوبی به اعتقادات دینی انسان‌های نخستین پی می‌برند.

- اعتقادات انسان‌های نخستین**
- (۱) اعتقاداتی که با مشکلات و مخاطرات زندگی آن‌ها همچون بیماری، مرگ، سیل و خشکسالی ارتباط داشت.
  - (۲) اعتقاد به نیروی مرموز و فراطبیعی که نگاهدارنده زمین و آسمان و حامی زندگی‌شان پنداشته می‌شد.

دوره تولید خوراک

از حدود ۱۲۰۰۰ سال پیش گروه‌هایی از مردمان دوره گردآوری خوراک با استفاده از تجربیات گذشته، شروع به کشت برخی گیاهان و اهلی‌ساختن حیوانات کردند و برای نخستین بار موفق به تولید خوراک شدند. باستان‌شناسان درباره تقدم کشاورزی بر اهلی کردن حیوانات یا برعکس، نظرات متفاوتی دارند. آنان مناطق

مختلفی از کره زمین را به عنوان خاستگاه دیرینه کشاورزی معرفی کرده‌اند.

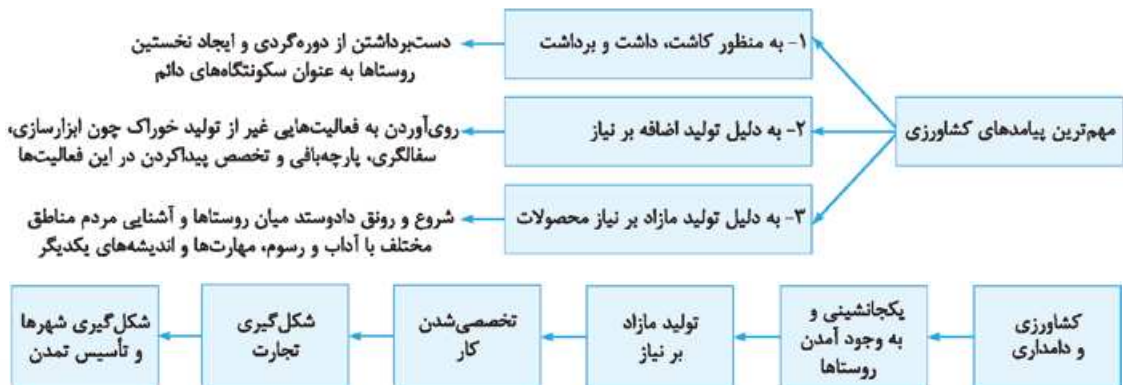
در فاصله ۱۲۰۰۰ تا ۷۰۰۰ سال پیش (عصر نوسنگی)، کشت غلات و رام کردن جانوران در بیشتر نقاط جهان رواج یافت. از آن جایی که زنان مسئولیت گردآوری دانه‌های گیاهان را برعهده داشتند به احتمال زیاد، کشت دانه توسط آنان آغاز شد.

- در عصر نوسنگی**
- ترقی در فن ساخت ابزارها و ظروف سنگی
  - با ابداع چرخ سفال ← تولید ظروف گلی
  - با استفاده از پشم حیوانات ← تولید پارچه

نمونه‌ای از ابزار سنگی و بیکرک سفالی عصر نوسنگی

اهمیت ابداع کشاورزی و سرنوشت‌ساز بودن آن در زندگی انسان تا جایی است که باستان‌شناسان، آن را انقلاب کشاورزی نامیدند و تأثیر آن را در تاریخ بشر همچون انقلاب صنعتی قرن ۱۸م. می‌دانند.

نکته بیشترین تراکم جمعیت در نخستین جوامع کشاورزی و شبانی در قاره آسیا بوده است.

تمدن‌های نخستین

۱) بین‌النهرین

میان‌رودان یا بین‌النهرین به معنای سرزمین‌های میان دو رود دجله و فرات در عراق کنونی است. جغرافیای میان‌رودان فقط محدود به سرزمین‌های میان این دو رود نیست و شامل تمامی سرزمین‌های پست غرب فلات ایران می‌شود.

هرودت: در بین‌النهرین از هر دانه، دویست دانه به عمل می‌آید.

رودهای دجله و فرات از مناطق کوهستانی ترکیه و ارمنستان سرچشمه می‌گیرند و پس از طی مسافتی طولانی در عراق به هم می‌پیوندند، سپس با پیوستن به کارون در نزدیکی بندر خرمشهر ابرودرود را تشکیل می‌دهند و به سمت خلیج فارس جریان می‌یابد. رسوب این رودها باعث به وجود آمدن دشت‌های حاصلخیزی شده است که مهد یکی از کهن‌ترین تمدن‌ها بوده است.

شکل‌گیری تمدن: کاوش‌های باستان‌شناسی در کشور عراق کنونی و جلگه خوزستان ایران نشان می‌دهد که نخستین مراکز تمدنی در حدود ۳۵۰۰ ق.م در این مناطق شکل گرفته است.

کشاورزان کوهپایه‌های زاگرس برای نخستین بار در دشت‌ها و جلگه‌های مجاور از جمله بین‌النهرین شروع به کشاورزی کردند:

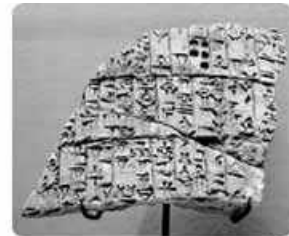

اولین شهرها در ناحیه جنوبی بین‌النهرین، معروف به سومر به وجود آمدند.
مهم‌ترین شهرهای آن: اور، اوروک، لاگاش و کیش

هر یک از شهرهای مذکور به همراه روستاهای پیرامون خود دارای حکومتی مستقل بودند که به آن‌ها دولت - شهر یا کشور - شهر گفته می‌شود.

موزاییک سنگی کشف‌شده از مقبره شاهي اور - سومر

لوح گلی یکی از فرمانروایان سومری در ۲۴۰۰ ق.م درباره ساخت شهرها و حفر آبراه

سومر علاوه بر نام ناحیه، نام یکی از اقوام کهن ساکن در ناحیه جنوبی بین‌النهرین نیز بود.

دولت - شهرهای سومری اغلب با یکدیگر در حال رقابت و جنگ به سر می‌بردند.

پرستش خدایان متعدد
تعلق داشتن شهرهای مختلف به خدایان مختلف
برپایی پرستشگاه برای خدایان هر شهر
اهدای قربانی و هدایا به پرستشگاه‌ها
انسان برای خدمت به خدا آفریده شده است.
کوتاهی انسان‌ها در خدمت به خدایان سبب وقوع سیل، طوفان و خشکسالی می‌شود.

اعتقادات مردم میان‌رودان (سومریان و ...)

کاهنان و کاهن اعظم: در آغاز پیشوایی دینی را به همراه فرمانروایی سیاسی بر عهده داشتند. اما سرانجام فرمانروایی سیاسی را از دست دادند؛ زیرا فرماندهان نظامی قدرت را به دست گرفتند و حکومت را در خانواده خود موروثی کردند.

پیکره بزرگ مفرغی کشف‌شده از گورستان شاهي اور در سومر

صنعت در سومر: صنعت‌گران سومری در سفالگری و در ساخت ابزارها و جنگ‌افزارهای مفرغین تبحر خوبی داشتند. در آن زمان مردمان جنوب غربی آسیا کاربرد فلزات مختلف مانند مس و قلع را آموخته بودند و از ترکیب این دو فلز، اشیای مفرغین می‌ساختند که بسیار مقاوم و محکم بود. لوح‌های گلی به خط میخی و زبان سومری در بقایای شهرهای سومری کشف شده است به گمان برخی از باستان‌شناسان سومریان مخترع خط بودند و نخستین نوشته‌های جهان متعلق به آنان است. بعضی از این لوح‌ها حاوی آثار ادبی است مانند **افسانه گیلگمش**.

سردیس مفرغی سارگن

آکد و بابل: در حدود ۲۴۰۰ ق.م، قوم اکدی که در مرکز بین‌النهرین می‌زیست، به فرماندهی سارگن بر کشور - شهرهای سومری تسلط یافتند سپس سرتاسر بین‌النهرین را به زیر فرمان خود درآورد و امپراتوری بزرگی تشکیل داد؛ امپراتوری سارگن از سواحل شرقی دریای مدیترانه تا کوه‌های زاگرس امتداد داشت. امپراتوری سارگن، مردمان دارای اندیشه، آداب و رسوم، صنعت و هنر گوناگون را متحد ساخت و موجب تبادل بیشتر فرهنگ و تمدن شد و حدود دو قرن دوام داشت. سپس قوم دیگری به نام آموری از حدود ۱۹۰۰ ق.م، قدرت خود را در مرکز بین‌النهرین گسترش داد و سلسله‌ای را تشکیل دادند که به بابل قدیم معروف است.

حمورابی	مشهورترین فرمانروای اموری‌ها
شهر بابل	
زراعت	موضوعات ذکر شده در قانون‌نامه حمورابی
آبیاری	
کشتیرانی	
خرید و فروش برده	
ارث	
ازدواج	
مجازات‌های انواع جرم‌ها و جنایات	

شهر بابل به دلیل موقعیت مناسب سیاسی و جغرافیایی به یکی از مراکز بزرگ تجارت بین‌المللی در جهان باستان تبدیل شد و از ثروت و رفاه فراوانی برخوردار گردید و در دوران سلسله‌های بعدی نیز شهری بزرگ و آباد بود.

(۱) کشاورزی

(۲) ایجاد نخستین سند قانون‌گذاری جهان (قانون‌نامه حمورابی مهم‌ترین علت شهرت او است).

(۳) فتح مناطق وسیعی از بین‌النهرین و ضمیمه آن به قلمرو خود

(۴) کشورداری (شیوه حکومتی او مبتنی بر قدرت و اختیارات فراوان پادشاه و اطاعت کامل حاکمان ولایات از او بود و وی مقام پادشاهی را هدیه‌ای از جانب خدا به خود می‌پنداشت).

اقدامات مهم حمورابی

پس از زوال حکومت بابل قدیم، آشوریان که قومی جنگجو در شمال بین‌النهرین بودند، قدرت را به دست گرفتند. حکومت آشور با لشکرکشی‌های پیاپی به سرزمین‌های مجاور و ویران کردن آن‌ها، قلمرو و ثروت خود را افزایش داد.

میراث تمدن بین‌النهرین:

ساکنان بین‌النهرین تمدنی عظیم را بنا کردند که در عرصه‌های مختلف از جمله سیاست و حکومت، قانون‌گذاری، معماری و شهرسازی، هنر، صنعت و خط به موفقیت‌ها و پیشرفت‌های فراوانی دست یافتند.

تمدن بین‌النهرین به تمدن‌های پس از خود از جمله تمدن ایران در زمان هخامنشیان و تمدن یونان باستان، تأثیر بسزایی گذاشت.

لوح سنگی قانون‌نامه حمورابی
موزه لوور پاریس

مهر استوانه‌ای متعلق به دوران آگد

۲) مصر، هدیه رود نیل

مدتی پس از آن که سومریان زندگی در شهرها را آغاز کردند، در مصر، تمدن شروع به جوانه‌زدن کرد. در مصر جریان زندگی و تمدن به رود پرآب و طویل نیل وابسته بود. رود نیل از دریاچه‌های آفریقای مرکزی به سمت شمال جاری می‌شود و به دریای مدیترانه می‌ریزد. آب نیل هر سال با ذوب شدن برف‌ها و بارش باران، آرام‌آرام بالا می‌آید و دشت‌های پست اطراف را فرا می‌گیرد، سپس آهسته‌آهسته پس می‌نشیند و لایه‌ای از رسوبات غنی بر جای می‌گذارد و زمین‌های مرطوب را مستعد کشت و زرع می‌کند.

(۱) وجود رود نیل

(۲) صحرای گرم در شرق و غرب

(۳) دریای مدیترانه در شمال

(۴) صخره‌های شمالی

دلایل امنیت مصر از تهاجم‌های خارجی

تنها راه هجوم به مصر از راه شبه‌جزیره سینا در شمال شرق این کشور بود و در نهایت هم فاتحان از همین مسیر به مصر راه یافتند. **سیاست و حکومت:** مورخان تاریخ مصر باستان را به سه دوره **امپراتوری قدیم، میانه و جدید** تقسیم می‌کنند. در دوره امپراتوری قدیم، قدرت فرعون‌ها در اوج بود و اهرام سه‌گانه که اکنون یکی از شاهکارهای معماری جهان باستان است، به دستور آنان ساخته شد. فرعون‌ها برای اداره امور کشور از وزیر یا شخصی با عنوان **کارگزار کل کشور** استفاده می‌کردند که مسئولیت اداره امور مالی، اداری و قضایی را برعهده داشت.

(۱) دارای قدرت فوق‌العاده

(۲) داشتن اعتبار زیاد در میان مردم

(۳) عمل او، اراده خدایان شمرده می‌شد.

(۴) سخن او، از زبان خدایان بود.

(۵) اطاعت بی‌چون و چرای مردم از او

جایگاه فرعون در مصر باستان

پسرها هر یک از اعضای خانواده فرعون، حتی همسرش می‌توانست جانشین او شود.

دین: مصریان باستان **خدایان متعددی** را می‌پرستیدند. نام چندین هزار خدا در نوشته‌های مصری یافت شده است. مصریان خدایان خود را مهربان‌تر و دوستانه‌تر از خدایان سومری می‌پنداشتند که شاید به دلیل زندگی آسان‌تر و مطبوع‌تر آن‌ها در کنار رود نیل نسبت به زندگی در کنار دجله و فرات بوده است.

نکته

آمن‌هوتپ چهارم (یکی از فرعون‌های دوره جدید)، یگانه‌پرستی را در شکل پرستش خدای خورشید در مصر رواج داد اما پس از مرگ او، کاهنان دوباره پرستش چندخدایی را رواج دادند. زیرا کاهنان نقش مهمی در فرهنگ مصر داشتند.

نوجه

حضرت یوسف (ع) و حضرت موسی (ع) در دوران امپراتوری جدید، مردم مصر را به پرستش خدای یگانه دعوت کردند. چون مصریان به **زندگی پس از مرگ باور داشتند** و معتقد بودند روح پس از مرگ، مدتی سرگردان و سپس به جسم بازمی‌گردد، اجساد را برای جلوگیری از فاسدشدن جسم، مومیایی می‌کردند.

نکته

جامعه و اقتصاد: اساس زندگی در مصر باستان بر **کشاورزی** استوار بود. بیشتر مردم کشاورز بودند. آنان در کشتزارهای اطراف نیل، گندم، جو، خرما و دیگر میوه‌ها را کشت می‌کردند که متعلق به فرعون‌ها، کاهنان و مقام‌های حکومتی بود.

(۱) مردمی صبور و فرمان‌بر بودند.

(۲) آموزه‌های دینی آنان را به اطاعت بی‌چون و چرا از فرمان فرعون‌ها و مأموران او فرا می‌خواند.

(۳) توده‌های مردم مصر علاوه بر پرداخت مالیات، ناگزیر بودند برای حکومت در ساخت کاخ‌ها، آرامگاه‌ها، معابد و نیز با حضور در جنگ‌ها بیگاری نمایند.

مصریان چگونه مردمی بودند؟

ادبیات و هنر:

ابداعات مصریان در زمینه ادبیات: ① ابداع خط‌های مختلف هیروگلیف و دموتیک و استفاده از هر یک در جاهای مختلف، ② ابداع کاغذ پاپیروس از نی

نکته

پاپیروس‌های به‌جامانده حاوی مطالب ادبی، مطالب دینی، شرح حال و اقدامات فرعون‌ها هستند. معماران مصری از منابع طبیعی مصر (سنگ آهک و سنگ خارا) در ساخت اهرام و دیگر بناها استفاده می‌کردند.

ساخت این بناها نیازمند دانش و مهارت‌های بالایی بود و بدون محاسبات دقیق هندسی و ریاضی نمی‌توانست امکان‌پذیر باشد.

سرزمین هند باستان که شامل هندوستان و کشور بنگلادش و بخش وسیعی از پاکستان بود، دارای تاریخ و تمدن کهن و پربراری است.

تمدن دره سند

کاوش‌های باستان‌شناسی در اوایل قرن بیستم نشان داد که حدود ۵ هزار سال پیش، در کنار رود سند تمدنی پیشرفته وجود داشته است. دو شهر بزرگ و پرجمعیت دره سند (پاکستان) ① موهنجودارو ② هاراپا بودند.

ساختن شهرها براساس نقشه دقیق و معماری تقریباً یکسان	خصوصیات شهرهای تمدن دره سند
طراحی خیابان‌ها و معابر با پهنای معین که یکدیگر را قطع می‌کردند.	
ساختمان‌ها با معماری همسان	
آجرها به اندازه مشخص	خصوصیات شهرهای هاراپا و موهنجودارو
دارای بناهای عمومی که به عنوان پرستشگاه، حمام، انبار غله و ... استفاده می‌شدند. مجهز به شبکه فاضلاب	

<p>عشایر بخش عمده‌ای از جمعیت ایران را تشکیل می‌دادند که رونق دامداری وابسته به فعالیت‌های آنان بود. شرایط زندگی عشایر باعث بالا رفتن توان نظامی آنان شده بود و بعضی اوقات برای حکومت‌های مرکزی ایجاد خطر می‌کردند. شرایط نابسامان ایران در اواخر قاجار قدرت این ایلات را افزایش داد و منجر به بروز شورش آن‌ها در برخی مناطق شد. رضاشاه با هدف مهار کردن نیروی رزمی عشایر، اقدام به اسکان اجباری عشایر نمود که با خشونت بسیار همراه بود. ایجاد ناراضی و خشم در بین عشایر، از رونق دامداری کشور کاست و باعث شد که کشور ما از نظر دامی به بیگانه نیازمند شود.</p>	<p>۴- اسکان عشایر</p>
<p>با افزایش استبداد فردی رضاشاه، زندگی فردی او نیز به کلی دگرگون گشت. او که تا قبل از کودتا، یک نظامی ساده بود با مصادرهٔ مستقیم، نقل و انتقال مشکوک اموال دولتی و با مجبور کردن زمین‌داران بزرگ و کوچک به فروش زمین‌هایشان املاک زیادی به دست آورد و ثروتمندترین فرد ایران شد.</p>	<p>۵- انباشت سرمایه شخصی</p>
<p>رضاشاه مهم‌ترین راه پیشرفت و توسعهٔ کشور را تقلید از غرب و اشاعهٔ فرهنگ غربی می‌دانست. رضاشاه پس از مسافرت به ترکیه و آشنایی با آتاتورک (رئیس‌جمهور وقت ترکیه) به تقلید از او به مبارزه با همهٔ سنت‌های اسلامی پرداخت، از جملهٔ این اقدامات: کشیدن چادر از سر زنان، دستور به کنار گذاشتن لباس‌های روحانیت، تعطیل کردن دفترخانه‌های شرعی، ممنوعیت دخالت روحانیت در مسائل اجتماعی، جلوگیری از انجام آداب مذهبی مانند عزاداری سیدالشهدا بود. مردم مسلمان ایران در برابر این اقدامات دست به مقاومت زدند، مانند قیام مردم مشهد در مسجد گوهرشاد.</p>	<p>۶- یک شکل کردن لباس‌ها و کشف حجاب</p>

رضاشاه و آتاتورک

از میان برداشتن مخالفان و شهادت مدرس

رضاشاه برای رسیدن به اهداف خود، تمامی مخالفان را از سر راه خود برداشت. بعضی از آن‌ها را تبعید، عده‌ای را زندانی و تعدادی را خانه‌نشین کرد. مدرس، در دوران نخست‌وزیری رضاخان و پس از به سلطنت رسیدن وی، تنها دشمن سرسخت و جدی او محسوب می‌شد. وجود مدرس در تهران خطری جدی برای ادامهٔ حکومت رضاشاه به حساب می‌آمد. رضاشاه می‌دانست که نمی‌تواند مدرس را مانند سایر مخالفان، بدون اعتنا به واکنش مردم به آسانی از میان بردارد. **از این رو** درصدد برآمد که ابتدا او را تبعید کند و پس از تثبیت قدرت خویش، به قتل وی اقدام کند **به این ترتیب** در مهرماه ۱۳۰۷ مأموران شهربانی به منزل مدرس حمله بردند و او را به **خواف** تبعید کردند و سال‌ها در خواف زندانی بود **سرانجام** پس از فراهم آمدن زمینه، وی را از **خواف** به **کاشمر** بردند و پس از مدت کوتاهی در ۱۰ آذر ۱۳۱۶ او را در همان جا مسموم کردند و به شهادت رساندند.

رضاشاه و سپاس‌گزارش به آلمان

هم‌زمان با آغاز سلطنت رضاشاه: **انگلیسی‌ها** تصمیم به تقویت کشور آلمان (که هم‌چنان گرفتار مصائب جنگ جهانی اول بود) گرفتند تا **۱** کمی از مشکلات اقتصادی آلمان بکاهند **۲** مانع از افتادن آلمانی‌ها به دام **کمونیسم** شوند. بهترین راه مساعدت به آلمانی‌ها از نظر انگلیسی‌ها **۳** به رؤسای کشورهای تحت سلطهٔ خود دستور دهند تا امکان فعالیت‌های تجاری و صنعتی آلمان را در این کشورها فراهم سازند **به همین دلیل** رضاشاه درهای ایران را به سوی سرمایه‌های آلمانی گشود.

جنگ جهانی دوم و جهان پس از آن

درس هشتم

جنگ جهانی دوم حدوداً ۲۱ سال پس از جنگ جهانی اول آغاز شد و مرگ‌بارترین و ویرانگرترین حادثهٔ تاریخ بشر محسوب می‌گردد.

جهان در فاصلهٔ دو جنگ بزرگ

میان دو جنگ، جهان و علی‌الخصوص کشورهای اروپایی به مسائل و مشکلات بزرگی گرفتار شدند که زمینه را برای جنگ جهانی دوم آماده کرد. مهم‌ترین این مسائل و مشکلات عبارت بودند از: **۱** صلح ناپایدار و ناخشنودی از قراردادهای صلح ورسای **۲** ضعف جامعهٔ ملل **۳** بحران اقتصادی و **۴** ظهور حکومت‌های خودکامهٔ تک‌حزبی و نظامی‌گرا

قرارداد صلح، داوطلبانه و اختیاری نبود؛ بلکه قراردادی بین کشورهای شکست‌خورده و پیروز بود که براساس آن طرف شکست‌خورده برای فرار از نابودی و به اجبار، شروط طرف پیروز را پذیرفت. متفقین که در ایجاد جنگ مقصر بودند تمام تقصیرها را متوجه آلمان نمودند و با تنبیه این کشور زمینه نارضایتی و وقوع جنگ‌های بعدی را فراهم آوردند.

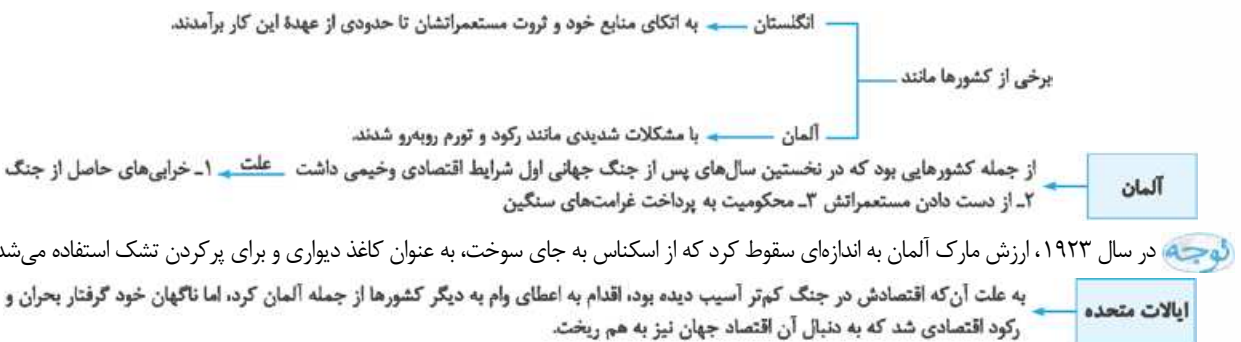
ضعف جامعه ملل

جامعه ملل در فاصله میان دو جنگ به دلایلی که در زیر آمده است، در مقابل تهاجم نظامی برخی دولت‌ها به کشورهای دیگر، اقدام بازدارنده و مؤثری نتوانست انجام دهد:

- دلایل ضعف جامعه ملل**
- ۱) فاقد قدرت کافی برای تحقق هدفش^۱ بود و تصمیماتش ضمانت اجرایی لازم را نداشت.
  - ۲) حضورنداشتن برخی از کشورها در این نهاد بین‌المللی نقش مهمی را در ناکامی آن داشت.
  - ۳) آمریکا که خود پیشنهاد تأسیس جامعه ملل را داده بود، به عضویت آن درنیامد.
  - ۴) شوروی نیز از این نهاد جهانی اخراج شد.
  - ۵) ژاپن، آلمان و ایتالیا که عضویت داشتند، با خروج از آن موجب بی‌اعتباری بیشتر جامعه ملل شدند.
- پیشنهاد تأسیس جامعه ملل از سوی آمریکا مطرح شد.

بحران اقتصادی

یکی از مشکلات مهم جهان و به ویژه اروپا پس از جنگ جهانی اول، بازسازی ویرانی‌های ناشی از جنگ و ایجاد رونق و رفاه اقتصادی بود.

نکته روی کار آمدن حکومت‌های دیکتاتوری به ویژه در اروپا معلول مسائل و مشکلات اقتصادی پس از جنگ بود.

ظهور حکومت‌های خودکامه تک حزبی و نظامی

بعد از پایان جنگ جهانی اول، امید به استقرار نظام‌های آزاد و دموکرات در اروپا و سایر نقاط جهان چندان دوام نیاورد و رژیم‌های دیکتاتوری یکی پس از دیگری بر سر کار آمدند.

۱- شوروی استالینی

پس از مرگ **لنین**، **ژوزف استالین**، دبیرکل حزب کمونیست، رقیب قدرتمند خود را کنار زد و قدرت را در شوروی به دست گرفت. استالین با تحکیم موقعیت سیاسی خود، در مسیر دیکتاتوری قدم گذاشت.

اقدامات استالین	
برخورد با مخالفان	عده زیادی از بلشویک‌های قدیمی، اندیشمندان، افسران ارتش، اعضای حزب کمونیست، دیپلمات‌ها و مردم عادی را که در برابرش مقاومت و مخالفت کردند، به مرگ محکوم کرد یا به اردوگاه‌های کار اجباری در سیبری فرستاد که هیچ‌گاه از آن‌جا بازنگشتند.
ادامه برنامه‌های اقتصادی و فرهنگی لنین و برنامه‌های جدید	حکومت استالین با ادامه برنامه‌های مختلف اقتصادی و فرهنگی که از زمان لنین آغاز شده بود و اجرای برنامه‌های جدید، تغییر و تحول چشمگیری در شوروی ایجاد کرد. یکی از این برنامه‌ها، طرح اشتراکی کردن مزارع کشاورزی بود که با اعمال قدرت و خشونت بسیار ادامه یافت.
صنعتی کردن سریع کشور	اساس برنامه صنعتی وی، بر تولید کالاهای سرمایه‌ای و سلاح‌های جنگی استوار بود. با اجرای این برنامه، تولید ماشین‌آلات صنعتی، نفت، برق، فولاد و زغال‌سنگ به طرز سریعی افزایش یافت.

۱- هدف جامعه ملل: کمک به حل و فصل اختلافات کشورها و جلوگیری از دشمنی و جنگ میان دولت‌ها

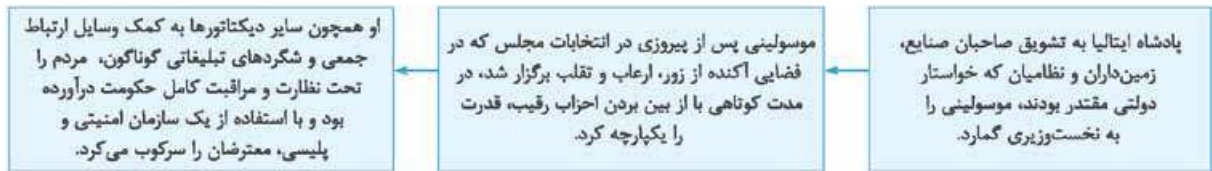

حکومت استالین در عرصه خارجی به دنبال گسترش مرزها و تسلط بر بعضی کشورها و سرزمین‌های اروپای شرقی بود. با وجود بی‌اعتمادی و دشمنی‌ای که میان شوروی و آلمان وجود داشت، دو کشور با یکدیگر پیمان عدم تجاوز امضا کردند.

۲- به قدرت رسیدن فاشیست‌ها در ایتالیا

کشور ایتالیا در سال‌های پس از جنگ جهانی اول با مشکلات گوناگونی مثل تورم، بیکاری، اعتصاب و ناآرامی‌های کارگری مواجه شد. به علت آن که حکومت پادشاهی مشروطه ایتالیا نمی‌توانست مشکلات را حل و فصل کند، روزنامه‌نگار و سیاستمداری موسوم به **بنیتو موسولینی** که رهبر حزب کوچکی به نام **فاشیست** بود، از فرصت استفاده کرد و قدرت را به دست گرفت.

فاشیست‌ها ← یک گروه ملی‌گرای افراطی بودند که می‌خواستند دولت تک‌حزبی قدرتمند و متمرکزی در ایتالیا ایجاد کنند.

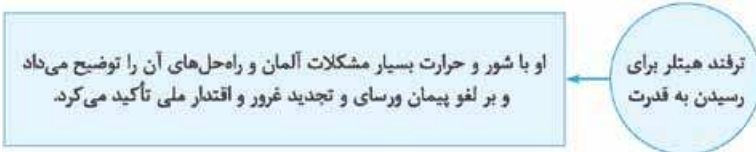

موسولینی هنگام سخنرانی در میان هواداران پرشور خود - ونیز ۱۹۲۳م

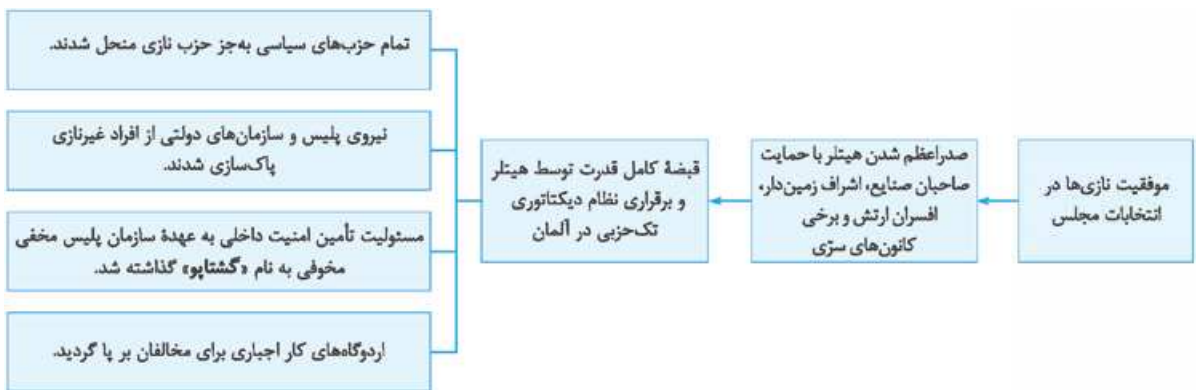
موسولینی تا حد زیادی به وعده‌هایش در رابطه با کاهش بیکاری و تورم و پایان دادن اعتصاب‌ها عمل کرد. از این رو تا زمانی که ایتالیا درگیر جنگ جهانی دوم نشده بود، بسیاری از مردم این کشور شیفته وی بودند و از این که با رهبری او کشورشان در ردیف قدرت‌های بزرگ قرار گرفته است، به خود می‌بالیدند. در بعد روابط خارجی، موسولینی به دنبال احیای دوباره امپراتوری روم باستان و تسلط بر دریای مدیترانه و شمال آفریقا بود. تجاوز نظامی این کشور به **اتیوپی** در آفریقا، بر مبنای همین تفکر صورت گرفت.

۳- ظهور هیتلر در آلمان

پس از شکست آلمان در جنگ جهانی اول و پنهانده شدن امپراتور ویلهلم دوم به **هلند**، حکومتی **جمهوری** در این کشور بر سر کار آمد. بسیاری از آلمانی‌ها از این حکومت به علت امضای پیمان تحقیرآمیز ورسای و گسترش رکود و بیکاری ناراضی بودند. در چنین شرایطی هیتلر رهبر حزب **نازی** بود.

نگاه نازی‌ها همچون فاشیست‌ها، ملی‌گرایانی افراطی و نژادپرست بودند و یکی از شعارهای آنان که تأثیر بسیاری بر آلمانی‌ها گذاشت، «**آلمان بیدار شو**» بود.

نگاه هیتلر پس از قبضه قدرت، خود را **پیشوا** خواند.

هیتلر پس از به دست گرفتن زمام امور، قرارداد ورسای را لغو کرد و برنامه‌های اقتصادی و عمرانی گوناگونی را به اجرا درآورد.

اقدامات هیتلر و نازی‌ها	
عمرانی و اقتصادی	ساخت شبکه وسیعی از جاده‌ها و راه‌آهن، ایجاد مؤسسات عمومی و راه‌اندازی کارخانه‌های بزرگ به خصوص صنایع تسلیحاتی نگاه این اقدامات به بحران رکود و بیکاری در آلمان پایان داد و شرایط تحقیرآمیز آلمان پس از جنگ جهانی اول را تا اندازه‌ای دگرگون کرد.
نظامی	گسترش ارتش و تشکیلات نظامی و مجهز کردن آن به سلاح‌ها و فناوری‌های پیشرفته جنگی
روابط خارجی	بستن پیمان‌های دو و چندجانبه با برخی کشورها و پیش‌بردن برنامه‌های توسعه طلبانه سرحدی و سرزمینی خود.

نکته هیتلر عقیده داشت که آلمان برای به دست آوردن فضای حیاتی، باید سرزمین‌هایی را در اروپا فتح کند.

۴- توسعه طلبی نظامی ژاپن

موتسو هیتو امپراتور ژاپن (۱۸۶۸ - ۱۹۱۲ م) در دوران انقلاب میجی

نکته پیروزی ژاپن بر امپراتوری قدرتمند روسیه، انگیزه و جسارت ژاپنی‌ها را برای حمله به دیگر کشورها تقویت کرد.

نظامیان، در فاصله دو جنگ جهانی،

- ① هدایت سیاست داخلی و خارجی ژاپن را در اختیار داشتند و آن را به سوی توسعه‌طلبی نظامی سوق دادند.
- ② به کشورهای همسایه از جمله چین لشکرکشی کردند، ③ از جامعه ملل خارج شدند و ④ به همراه آلمان و ایتالیا کشورهای محور را تشکیل دادند.

جنگ جهانی دوم (۱۹۳۹-۱۹۴۵)

شروع جنگ و سال‌های پیروزی دولت‌های محور

وینستون چرچیل، نخست‌وزیر انگلستان در دوران جنگ جهانی دوم

نازی‌ها که به رهبری هیتلر به دنبال گسترش مرزهای خود در اروپا و در مستعمرات بوده و برای رسیدن به آن خود را مجهز کرده بودند، در اول سپتامبر ۱۹۳۹ / شهریور ۱۳۱۸ ناگهان به لهستان حمله و نیمه غربی این کشور را تصرف کردند.

هیتلر تصمیم نداشت هم‌زمان در دو جبهه شرقی (شوروی) و غربی (فرانسه و انگلستان) بجنگد؛ بنابراین:

در جبهه شرقی؛ با استالین صلح کرد و حتی به ارتش شوروی اجازه داد تا نیمه شرقی لهستان را اشغال کند. در جبهه غربی؛ بلافاصله بعد از حمله به لهستان، فرانسه و انگلستان به آلمان اعلان جنگ کردند. در مقابل آلمان با ایتالیا و ژاپن (دولت‌های محور) محور اتحاد را تشکیل داد و با زنجیره‌ای از لشکرکشی‌ها، بر بخش زیادی از غرب اروپا چیره شد.

نکته مهم‌ترین دستاورد ارتش نازی، شکست و اشغال فرانسه بود، اما انگلستان با وجود تحمل خسارات زیاد، ولی به اشغال نازی‌ها درنیامد.

نیروهای محور هم‌زمان شرق اروپا و بالکان را زیر سلطه درآوردند و سپس سرتاسر شمال آفریقا را صحنه جنگ نمودند.

نکته تا سال دوم جنگ، دولت‌های محور پیروز میدان بودند.

پیروزی متفقین

ورود آمریکا به جنگ

ایالات متحده آمریکا در طول جنگ، به انگلستان و فرانسه، کمک‌های مالی، تجهیزاتی و تدارکاتی می‌کرد، ولی حضور رسمی در جنگ نداشت. اما با حمله ژاپنی‌ها به ناوگان آمریکا در اقیانوس آرام، این کشور رسماً به متفقین پیوست و با ارتش ژاپن (در اقیانوس آرام و شرق آسیا) و ارتش آلمان و ایتالیا (در غرب اروپا و آفریقا) مستقیماً وارد جنگ شد. ورود ارتش آمریکا توان متفقین را دوچندان کرد و به موفقیت‌های پی‌درپی دست یافتند. **سرانجام** نیروهای ژاپنی در سال ۱۹۴۲م شکست سختی خوردند و در سال ۱۹۴۳م ایتالیا به زانو درآمد. در سال بعد نیروهای متفقین در خاک فرانسه پیاده شدند و این کشور را آزاد کردند و سپس از سمت غرب وارد خاک آلمان شدند.

پایان جنگ

وزیر خارجه ژاپن در حال امضای تسلیم‌نامه این کشور - سپتامبر ۱۹۴۵

تعدادی از فرماندهان و سران حکومت نازی توسط متفقین دستگیر و سپس در دادگاه نورنبرگ به عنوان جنایتکار جنگی محاکمه و مجازات شدند.

پس از به زانو درآمدن نازی‌ها، جنگ با ژاپن ادامه یافت. در حالی که نشانه‌های شکست و تسلیم‌شدن ژاپنی‌ها آشکار شده بود، دولت آمریکا دو شهر هیروشیما و ناگاساکی ژاپن را برای اولین بار در تاریخ، با بمب‌های اتم نابود کرد. تا سی روز بعد از انفجار بمب، مردم به طور اسرارآمیزی جان خود را از دست می‌دادند. دولت ژاپن ۳۷ هزار «قربانی بمب اتم» را تا سال ۱۹۸۰م ثبت کرده است.

آثار و نتایج جنگ

با سقوط برلین و اعلام تسلیم از سوی ژاپن، جنگ جهانی دوم به طور رسمی خاتمه یافت.

- کشته‌شدن حدود ۴۰ تا ۵۰ میلیون نفر
  - تجدید نظر در مبانی و نیز کارآمدی تمدن غرب مدرن برای ساختن دنیایی بهتر توسط متفکران سراسر دنیا
  - واردشدن آسیب‌های اقتصادی فراوان به بسیاری از کشورهای اروپایی و آسیایی و آفریقایی که درگیر جنگ شده بودند.
  - گرسنگی، بیماری‌های مسری، آوارگی و اختلال‌های روحی و روانی
  - تأسیس یا تقویت مؤسسات و سازمان‌های بین‌المللی متعدد در بخش‌های مختلف (مانند روابط بین‌الملل، امنیت و اقتصاد) توسط آمریکا برای دفاع از نظم نوینی که بر جهان حاکم شده بود.
- آثار جنگ جهانی دوم به عنوان مهلک‌ترین و مخرب‌ترین رویداد در تاریخ بشر**

نکته تلفات روسیه و آلمان در این جنگ بیش از سایر کشورها بود.

ایران در جنگ

هم‌زمان با شروع جنگ بین‌المللی دوم، دولت ایران بی‌طرفی خود را اعلام کرد. در آن زمان روابط بازرگانی گسترده‌ای با آلمان داشت و تعداد زیادی از کارشناسان (تکنسین‌های) آلمانی در ایران مشغول کار بودند. تلاش‌های انگلستان برای جلوگیری از دادوستد آلمان با کشورهای بی‌طرف، اعتراض حکومت رضاشاه را برانگیخت و باعث شد ایران از طریق شوروی به تجارت با آلمان ادامه دهد. با حمله هیتلر به شوروی معادله جهانی به زیان ایران رقم خورد و یک بار دیگر شوروی و انگلستان علیه ایران متحد شدند.

ایران پلی برای پیروزی متفقین در جنگ بود و بدون استفاده از ظرفیت ایران سرنوشت جنگ تغییر می‌کرد.

پس از تصرف ایران توسط متفقین، رضاشاه به فرمان انگلیسی‌ها و به سرعت استعفايش را از سلطنت نوشت و به جزیره موریس در جنوب غربی اقیانوس هند تبعید شد.

جهان پس از جنگ جهانی دوم

بلافاصله پس از اتمام جنگ، براساس توافق‌های میان سران متفقین (آمریکا، انگلستان و شوروی) که از پیش انجام شده بود، شوروی تسلط سیاسی - نظامی خود را بر اروپای شرقی اعمال کرد. آلمان نیز به دو بخش تقسیم شد:

روس‌ها تحت تسلط خود درآوردند → شرقی | غربی | ← سایر دولت‌های متفق (آمریکا و انگلستان) بر آن مسلط شدند.

بازماندگان جنگ مانند آلمان و ژاپن از داشتن نیروی نظامی مقتدر و مستقل محروم ماندند و اقتصاد و فرهنگ آن‌ها نیز تحت نفوذ فاتحان جنگ قرار گرفت.

عصر جنگ سرد

همکاری آمریکا و شوروی در جنگ جهانی برای جلوگیری از گسترش قدرت آلمان و مقابله با متحدین در جنگ بود، اما با پایان جنگ و از میان رفتن دشمن مشترک، این همکاری تبدیل به بی‌اعتمادی، رقابت و تنش شدید شد.

اصطلاح بلوک غرب و بلوک شرق در این شرایط رایج شد.

بلوک غرب: آمریکا و هم‌پیمانانش که دارای نظام سرمایه‌داری بودند.

بلوک شرق: شوروی و کشورهای اقماری^۱ آن همراه با کشورهایی که نظام کمونیستی بر آن‌ها حاکم بود؛ مانند چین و کره شمالی.

آمریکا و شوروی که دو ایدئولوژی مختلف برای اداره جامعه ارائه می‌دادند، در زمینه‌های مختلف علمی، صنعتی، توسعه تکنولوژی، تجهیزات نظامی، فناوری جاسوسی و حتی ورزش و صنعت مد رقابت تنگاتنگ داشتند. آن‌ها برای جذب متحدین بیشتر اقدام به برقراری اتحادها و پیمان‌های سیاسی و نظامی مانند ناتو^۲ و ورشو^۳ کردند.

۱- کشورهای اقماری به تعدادی از کشورهای اروپای شرقی گفته می‌شد که شوروی بعد از جنگ جهانی دوم بر آن‌ها تسلط یافت و حکومت‌های کمونیستی را در آن‌جا بر سر کار آورد.

۲- سازمان پیمان آتلانتیک شمالی با علامت اختصاری ناتو در اواسط قرن بیستم بین آمریکا و هم‌پیمانانش شکل گرفت. کشورهای امضاکننده این پیمان توافق کردند در صورت حمله به یک یا چند کشور عضو، بقیه کشورها درصدد مقابله برآیند. میراث به‌جای‌مانده از این پیمان، بر ضد قدرت‌های نوظهور و رقبای تمدن غربی نیز به کار گرفته شد.

۳- پیمان ورشو بین شوروی و کشورهای کمونیستی اروپای شرقی در شهر ورشو (پایتخت لهستان) بسته شد. این پیمان در مقابل پیمان ناتو منعقد شد.

نگه بین شوروی و آمریکا هرگز رویارویی نظامی و جنگ مستقیم اتفاق نیفتاد، ولی رقابت و تنش‌های مکرر (مانند ساخت دیوار برلین) و جنگ‌های نیابتی باعث شد که از این دوران، تحت عنوان جنگ سرد یاد کنند.

مشکلات اقتصادی و سیاسی در اتحاد جماهیر شوروی به مرور زمان اعتراضات مردمی را افزایش داد و بلوک غرب نیز با استفاده از دستگاه رسانه‌ای خود به آن‌ها دامن می‌زد. رهبران شوروی سعی کردند تا با انجام اصلاحاتی، این اعتراضات را مهار کنند، ولی در نهایت در ۱۹۹۱م این اتحاد فروپاشید و به دنبال آن بلوک شرق از صفحه تاریخ محو شد. خراب‌شدن دیوار برلین نماد این فروپاشی است.

بازسازی و رونق اقتصادی اروپا

جنگ بخش وسیعی از اروپا و اقتصاد آن را ویران کرد، اما کشورهای اروپایی برای بازسازی کشورهای خود به پا خاستند و با کار سخت و برنامه‌ریزی‌های مختلف، تحولات جدی را در کشورهای خود رقم زدند، به حدی که برخی از آن‌ها امروزه در زمینه اداره امور دنیای خود، از فاتحان جنگ نیز بالاتر رفته‌اند. اما ایران در این مسابقه علمی و جدی، با حکومت گوش به فرمان بیگانه پهلوی دوم، از حرکت پرشتاب دنیا در بخش‌های مختلف عقب ماند.

تحولات شرق آسیا

- صنعتی‌ترین کشور آسیا که پس از شکست در جنگ جهانی دوم به اشغال آمریکا درآمد.
- قانون اساسی جدید آن، دموکراسی را تقویت و قدرت سیاسی را از اختیار امپراتور و فرماندهان نظامی خارج و به نمایندگان منتخب ملت سپرد.
- مردم این کشور با سخت‌کوشی و برنامه‌ریزی دقیق به موفق‌ترین قدرت پیشرو اقتصادی در جهان تبدیل شدند.
- تولید صنعتی این کشور در سال ۱۹۵۳ به میزان تولید سال‌های آغازین جنگ جهانی دوم رسید.
- پس از شکست و تسلیم ژاپن، جنگ داخلی در چین بین ملی‌گرایان و کمونیست‌ها شدت گرفت.
- آمریکا از ملی‌گرایان و شوروی از کمونیست‌ها حمایت می‌کردند.
- کمونیست‌ها به رهبری مائو بر ملی‌گراها پیروز شدند و جمهوری خلق چین را تأسیس کردند.
- حکومت و حزب کمونیست چین علی‌رغم داشتن رابطه دوستانه با حکومت و حزب کمونیست شوروی، همواره سیاست مستقلی را دنبال کرده است.

استقلال طلبی و استعمارزدایی

با پایان گرفتن جنگ جهانی دوم فریاد استقلال طلبی و مخالفت با استعمار در بسیاری از کشورهای مستعمره بلند شد.

هندوستان ← در این کشور، حزب کنگره ملی به رهبری مهاتما گاندی استقلال کامل این کشور را درخواست کرد و انگلستان به ناچار تسلیم شد.

جنبش‌های استقلال طلبانه در جنوب شرقی آسیا و قاره آفریقا عمدتاً به نحو مسالمت‌آمیز به وقوع پیوستند و در کم‌تر از یک دهه بیش از ۳۰ کشور مستقل آسیایی و آفریقایی از مستعمره‌های اروپاییان سر برآوردند. **استثنا:** در الجزایر، دولت فرانسه تلاش کرد با استفاده از نیروی نظامی، جنبش استقلال طلبی را سرکوب کند، اما مردم آن کشور پس از سال‌ها مبارزه سخت، بر استعمار پیروز و مستقل شدند.

فلسطین

اشغال کشور مسلمان فلسطین و تأسیس رژیم غاصب اسرائیل یکی از مسائل مهم منطقه خاورمیانه و جهان اسلام در دوره معاصر است. مهاجرت گروه‌های کوچکی از یهودیان به فلسطین در اوایل دهه ۱۸۸۰ میلادی آغاز شد. انگلستان در سال ۱۹۱۷ با صدور اعلامیه بالفور^۱ نظر مساعد خود را با ایجاد سرزمین یهودی در فلسطین اعلام کرد. در دوران قیمومیت انگلستان بر فلسطین در سال‌های پس از جنگ جهانی اول، یهودیان بیشتری به این کشور مهاجرت کردند و با خرید و تصرف زمین‌های وسیع، بر اقتصاد آن جا مسلط شدند. سازمان ملل (در سال ۱۹۴۸) با فشار شبکه صهیونیسم بین‌الملل و حمایت دولت‌های انگلیس و آمریکا و سکوت بیشتر کشورهای مسلمان، این دولت جعلی را به رسمیت شناخت. مسئله فلسطین و ظلمی که بر مردم این کشور می‌شود یک مسئله بسیار بااهمیت است.

دلایل اهمیت فلسطین	۱- این سرزمین مهد ادیان الهی و محل زندگی بسیاری از پیامبران بوده و اماکن مقدس بسیاری در آن واقع شده است. به همین دلیل کانون توجه بسیاری از مردم جهان از جمله مسلمانان، مسیحیان و یهودیان است.
	۲- فلسطین در محل تقاطع و لولای سه قاره آسیا، آفریقا و اروپا قرار دارد و راه‌های ارتباطی زمینی این سه قاره از این منطقه می‌گذرد. چنین مناطقی در جهان از اهمیت بالایی برخوردارند.
	۳- تشکیل دولت جعلی اسرائیل در این منطقه و در قلب دنیای اسلام، دارای یک هدف بلندمدت استکباری است؛ زیرا ادامه حیات و فعالیت اسرائیل، به صهیونیست‌ها تضمین می‌دهد که اگر زمانی دولت اسلامی مقتدری در این منطقه به وجود آمد، اسرائیل با آن مقابله کند و بتواند جلوی نفوذ آن‌ها را بگیرد؛ بنابراین دستیابی صهیونیست‌ها به قلب دنیای اسلام، یعنی فلسطین، باعث تداوم سلطه استعمارگران بر دنیای اسلام است.
	۴- یکی از مهم‌ترین آبراه‌های جهان از این منطقه عبور می‌کند و ارتباط بین غرب و شرق را فراهم می‌کند (مسیر آبی دریای مدیترانه، دریای سرخ، اقیانوس هند). روزانه کشتی‌های فراوانی در این مسیر در رفت و آمد هستند و کالاهای مبادله‌شده بین کشورها از جمله نفت را جابه‌جا می‌کنند.

۱- بالفور وزیر خارجه وقت انگلستان بود که در نامه‌ای نظر مساعد دولت خود را به تشکیل کشوری یهودی در سرزمین فلسطین اعلام کرد.

۸۷- منابع مکتوب برای شناخت کامل .....، کافی نیستند.

- (۱) دوران پیش از تاریخ (۲) ابعاد مختلف زندگی اجتماعی (۳) اوایل دوره تاریخی (۴) رویدادهای سیاسی و نظامی
- ۸۸- کاوش‌های باستان‌شناسی و یافته‌های علمی باستان‌شناسان به چه دلیل به مورخان در شناسایی ابعاد مختلف زندگی مردمان و جوامع دوره تاریخی کمک کرده‌اند؟

- (۱) زیرا عمده اطلاعات منابع نوشتاری، مربوط به رویدادهای سیاسی و نظامی و شرح اقدامات فرمانروایان است.
(۲) زیرا نتایج کاوش‌های باستان‌شناسان، منبع ارزشمندی برای تحقیقات مورخان به شمار می‌رود.
(۳) زیرا مطالعه و شناخت دوران بسیار طولانی تاریخی، متکی بر کاوش‌های باستان‌شناسی است.
(۴) زیرا باستان‌شناسان با مقایسه آثار باستانی مختلف، می‌کوشند تا سیر پیشرفت‌های فرهنگی گذشتگان را درک کنند.

(سراسری ۹۸)

۸۹- کدام تمدن باستانی عظیم، در شرق کشور (استان کرمان) کشف گردید؟

- (۱) شهداد (۲) جیرفت (۳) شهر سوخته (۴) چغامیش

(سراسری ۹۹)

۹۰- باستان‌شناسی علاوه بر کشف و معرفی میراث فرهنگی بشر، کدام نقش مهم‌تری را بر عهده دارد؟

- (۱) تعیین سن آثار باستانی (۲) مرمت و نگهداری آثار کشف‌شده باستانی
(۳) بررسی و شناخت دوران طولانی پیش از تاریخ (۴) کمک به شناسایی زندگی مردم در دوره‌های تاریخی

۹۱- باستان‌شناسان بر چه اساسی مراحل زندگی انسان‌های پیش از تاریخ را به دوره گردآوری خوراک و دوره تولید خوراک تقسیم کرده‌اند؟

- (۱) نوع اقتصاد معیشتی و ابزار متناسب با آن
(۲) سلطه‌های حاکم بر مناطق مختلف
(۳) دوره گردی، شکار جانوران و گردآوری دانه
(۴) سکونتگاه‌های انسان‌های نخستین

۹۲- .....، مهر پایانی بر دوره پیش از تاریخ بود که آگاهی ما از این دوره، متکی بر ..... است.

- (۱) اختراع خط - الواح و کتیبه‌ها
(۲) اختراع خط - کاوش‌های باستان‌شناسی
(۳) آغاز کشاورزی - الواح و کتیبه‌ها
(۴) آغاز کشاورزی - آثار باستانی

۹۳- در دوره گردآوری خوراک، وظیفه زنان چه بود؟

- (۱) به سفالگری و تولید ابزار شکار می‌پرداختند.
(۲) به نگهداری از فرزندان و کشت دانه‌های خوراکی می‌پرداختند.
(۳) به جمع‌آوری بقایای خوردنی گیاهان و میوه درختان می‌پرداختند.
(۴) در دسته‌های کوچک به همراه مردان به شکار می‌رفتند.

۹۴- کدام اتفاق تأثیر بسزایی بر زندگی انسان و ارتباط او با محیط گذاشت؟

- (۱) به کار گرفتن آتش (۲) ابداع خط و نگارش (۳) آغاز کشاورزی (۴) آغاز روستانشینی

۹۵- تصویر روبه‌رو از ابزارهای کدام دوره پیش از تاریخ است؟

- (۱) فراپارینه‌سنگی
(۲) نوسنگی
(۳) پارینه‌سنگی
(۴) دوره مس و سنگ

۹۶- چند مورد از موارد زیر در مورد دوره گردآوری خوراک نادرست است؟

- (الف) شیوه زندگی انسان‌های نخستین در این دوره تا چند میلیون سال دوام آورد و تکامل آن کند و محدود بود.
(ب) انسان‌های اولیه از کلبه‌هایی که از شاخ و برگ درختان می‌ساختند، برای حفظ جان بهره می‌بردند.
(پ) بشر در خلال صدها هزار و حتی چند میلیون سال، بر مهارت خود در ساخت تیغه‌های سنگی افزود.
(۱) همه موارد صحیح است. (۲) یک (۳) دو (۴) سه

۹۷- نخستین انسان‌واره حدود ۴ میلیون سال پیش در علفزارهای ..... می‌زیستند و بعدها گروه‌هایی از آنان به ..... و ..... کوچ کردند.

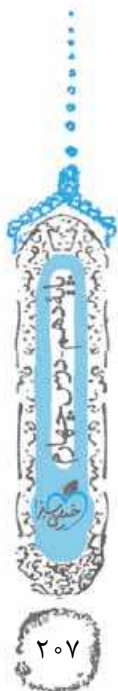
- (۱) آسیا - آفریقا - اروپا (۲) اروپا - آسیا - آفریقا
(۳) آفریقا - آسیا - اروپا (۴) آسیا - اروپا - اقیانوسیه

۹۸- اصلی‌ترین ماده‌ای که انسان‌های نخستین از آن برای ساختن ابزار استفاده می‌کردند، چه بود؟

- (۱) چوب (۲) سنگ (۳) استخوان (۴) آهن

۹۹- به کار گرفتن آتش از اتفاقات مهم دوران ..... بود و هنر نقاشی برای نشان دادن احساس و اندیشه در ..... به کار گرفته شد.

- (۱) پیش از تاریخ - اوایل دوره تولید خوراک (۲) تاریخی - اوایل دوره تولید خوراک
(۳) پیش از تاریخ - اواخر دوره گردآوری خوراک (۴) تاریخی - اواخر دوره گردآوری خوراک

۱۰۰- در اواخر دوره گردآوری خوراک، توانایی بشر در اندیشیدن تا چه میزانی تکامل یافت؟

- ۱) تا حدی که توانست با اختراع زبان، اندیشه خود را به دیگران منتقل کند.
- ۲) تا حدی که توانست با زبان اشاره با دیگران ارتباط برقرار کند.
- ۳) تا حدی که توانست برقراری آتش و کشاورزی را به دیگران آموزش دهد.
- ۴) تا حدی که هنر نقاشی را برای نشان دادن احساس و اندیشه خود به کار گرفت.

۱۰۱- چه عاملی باعث شد تا انسان‌های نخستین مجبور شوند با یکدیگر ارتباط برقرار کنند؟

- ۱) نیاز به غذا
- ۲) خطر حیوانات وحشی
- ۳) غارنشینی
- ۴) شکار گروهی

۱۰۲- چگونه باستان‌شناسان می‌کوشند به اعتقادات دینی انسان‌های نخستین پی ببرند؟

- ۱) بررسی اعتقادات جوامع شکارگر کنونی
- ۲) تحلیل و بررسی یافته‌های باستان‌شناسی
- ۳) مطالعه اشکال و نقاشی‌های غارها
- ۴) بررسی سیر تحول ادیان گوناگون

۱۰۳- اعتقادات انسان‌های اولیه با چه چیزی ارتباط داشته است؟

- ۱) مشکلات و مخاطرات زندگی آن‌ها
- ۲) عدم درک آن‌ها از اتفاقات طبیعی
- ۳) کمبود شکار و خشکسالی‌های متعدد
- ۴) حرکت سیارات و ستارگان در آسمان

۱۰۴- کدام گزینه در مورد دوره تولید خوراک نادرست است؟

- ۱) کاوش‌های تپه‌های چغاگلان در شهرستان مهران نشان می‌دهد ساکنان آن‌جا جزء نخستین گردآورندگان خوراک بودند.
- ۲) باستان‌شناسان مناطق مختلفی از کره زمین را به عنوان خاستگاه دیرینه کشاورزی معرفی کرده‌اند.
- ۳) از حدود ۱۲ هزار سال پیش، گروه‌هایی از مردم شروع به کشت برخی گیاهان و اهلی ساختن حیوانات کردند.
- ۴) باستان‌شناسان معتقدند که آغاز کشاورزی بر اهلی کردن حیوانات مقدم بوده است.

۱۰۵- چرا به احتمال زیاد کشت دانه توسط زنان شروع شده است؟

- ۱) چون زنان برخلاف مردان به شکار نمی‌پرداختند و در غارها می‌ماندند.
- ۲) چون زنان مسئولیت گردآوری دانه‌های گیاهان را بر عهده داشتند.
- ۳) چون نقاشی‌های غارها زنان را مشغول کشت دانه‌ها نشان می‌دهد.
- ۴) چون زنان تجربه زیادی در نگهداری از دانه‌های گیاهان کسب کرده بودند.

۱۰۶- کاوش‌های باستان‌شناسی اخیر، بیشتر نگاه‌ها را متوجه کدام مناطق به عنوان خاستگاه کشاورزی کرده است؟

- ۱) دره هوانگ‌هو در چین
- ۲) مناطق کوهپایه‌ای زاگرس در ایران
- ۳) بین‌النهرین در عراق
- ۴) اطراف رودخانه نیل در مصر

۱۰۷- کدام موارد در عصر نوسنگی اتفاق افتاده است؟

- الف) رواج کشت غلات و رام کردن جانوران در بیشتر نقاط جهان
- ب) گسترش صید آبزیان و پرندگان
- پ) تولید پارچه با استفاده از پشم حیوانات
- ت) تولید ظروف گلی با ابداع چرخ سفالگری
- ث) ابداع خط و آغاز نگارش

- ۱) الف - پ - ت
- ۲) ب - ت - ث
- ۳) الف - پ - ت
- ۴) پ - ت - ث

۱۰۸- کدام یک از موارد زیر از مهم‌ترین پیامدهای کشاورزی نیست؟

- ۱) دست‌برد داشتن از دوره گردی
- ۲) ایجاد روستاها به عنوان سکونتگاه‌های دائم
- ۳) ابداع چرخ سفالگری و تولید پارچه
- ۴) دادوستد میان روستاهای دور و نزدیک

۱۰۹- اهمیت ابداع کشاورزی را می‌توان در کدام رویداد تاریخی مشاهده کرد؟

- ۱) انقلاب فرانسه
- ۲) اختراع خط
- ۳) تشکیل تمدن‌ها
- ۴) انقلاب صنعتی

۱۱۰- کدام نمودار، روند زمانی پیامدهای کشاورزی را به درستی نشان می‌دهد؟

- ۱) تولید مازاد بر نیاز ← تخصصی شدن کارها ← شکل‌گیری تجارت ← شکل‌گیری شهرها
- ۲) تخصصی شدن کارها ← تولید مازاد بر نیاز ← شکل‌گیری تجارت ← شکل‌گیری شهرها
- ۳) تولید مازاد بر نیاز ← تخصصی شدن کارها ← شکل‌گیری شهرها ← شکل‌گیری تجارت
- ۴) تخصصی شدن کارها ← تولید مازاد بر نیاز ← شکل‌گیری شهرها ← شکل‌گیری تجارت

۱۱۱- کدام عامل زمینه‌آشنایی مردم مناطق مختلف را با آداب و رسوم، مهارت‌ها و اندیشه‌های یکدیگر فراهم آورد؟

- ۱) شکل‌گیری تجارت
- ۲) تولید اضافه بر نیاز
- ۳) رونق دادوستد
- ۴) تأسیس تمدن‌ها

۱۱۲- کدام گزینه دربارهٔ بین‌النهرین درست است؟

- (۱) رودهای دجله و فرات از مناطق کوهستانی ترکیه و آذربایجان سرچشمه می‌گیرند.
- (۲) جغرافیای تمدن بین‌النهرین شامل تمامی سرزمین‌های پست غرب فلات ایران می‌شود.
- (۳) رودهای دجله و فرات با پیوستن به کارون در نزدیکی بندر ماهشهر، اروندرود را تشکیل می‌دهند.
- (۴) نخستین تمدن در کشور عراق کنونی و جلگهٔ خوزستان شکل گرفته است.

۱۱۳- نخستین مراکز تمدنی در عراق و جلگهٔ خوزستان حدوداً چند هزار سال پیش شکل گرفته‌اند؟

- (۱) ۵ (۲) ۴/۵ (۳) ۳/۵ (۴) ۵/۵

۱۱۴- ساکنان میان‌رودان به دلیل کمبود بارندگی و عدم امکان کشت دیم، به چه اقدامی دست زدند؟

- (۱) آبراه‌ها و آبگیرهای متعددی ایجاد کردند.
- (۲) به دامداری و اهلی کردن حیوانات پرداختند.
- (۳) به شهرنشینی و دادوستد پرداختند.
- (۴) به تولید سفال و پارچه‌بافی روی آوردند.

۱۱۵- کدام گزینه به درستی به دولت - شهر یا کشور - شهر اشاره دارد؟

- (۱) چندین شهر و روستا با کنار هم قرارگرفتن، حکومت مستقلی داشتند.
- (۲) روستاهای متعددی با کنار هم قرارگرفتن، شهر مستقلی را تشکیل می‌دادند.
- (۳) هر یک از شهرها به همراه روستاهای پیرامون خود دارای حکومتی مستقل بودند.
- (۴) شهرهای متعدد با کنارگذاشتن رقابت‌ها، حکومت مستقلی تشکیل می‌دادند.

۱۱۶- کدام موارد در مورد اعتقادات مردم بین‌النهرین از جمله سومریان، درست است؟

- (الف) آنان اعتقاد داشتند که خدایان انسان‌ها را برای خدمت به یکدیگر آفریده‌اند.
- (ب) کاهنان و به ویژه کاهن اعظم به عنوان واسطهٔ میان مردم و خدایان عمل می‌کردند.
- (پ) سرانجام فرماندهان نظامی پیشوایی دینی را به همراه فرماندهی سیاسی بر عهده گرفتند.
- (ت) مردم بین‌النهرین معتقد بودند که هر شهر از آن خدایی است.

- (۱) الف - ب (۲) پ - ت (۳) الف - پ (۴) ب - ت

۱۱۷- کدام گزینه از اقدامات سارگن نیست؟

- (۱) حکومت وی سواحل شرقی مدیترانه تا کوه‌های زاگرس را در بر می‌گرفت.
- (۲) حکومتی مبتنی بر قدرت و اختیارات فراوان پادشاه بنیان نهاد.
- (۳) وی سرتاسر بین‌النهرین را تحت فرمان خود درآورد.
- (۴) موجب تبادل بیشتر فرهنگ و تمدن در بین‌النهرین شد.

۱۱۸- قانون‌نامهٔ حمورابی شامل کدام موارد است؟

- (۱) مجموعه‌ای از قوانین مربوط به زراعت، آبیاری، کشتیرانی، خرید و فروش برده، ارث
- (۲) مجازات‌های انواع جرم‌ها و جنایت‌ها و قوانین مربوط به دامداری و کشاورزی
- (۳) قوانین مربوط به آداب شهرنشینی و طبقه‌بندی مقامات حکومتی و اداری
- (۴) مجموعه‌ای از قوانین مربوط به طریقهٔ حکومت‌داری و دامداری و کشاورزی و آبیاری

۱۱۹- گزینه‌های مرتبط با اطلاعات زیر به ترتیب کدام است؟

الف	وی مقام پادشاهی را هدیه‌ای از جانب خداوند به خود می‌پنداشت.
ب	این شهر، دارای موقعیت مناسب سیاسی و جغرافیایی بود.
پ	به گمان برخی از باستان‌شناسان، این قوم مخترع خط بوده‌اند و افسانهٔ گیلگمش از این قوم است.
ت	تمدن بین‌النهرین بر این تمدن، تأثیر بسزایی داشته است.

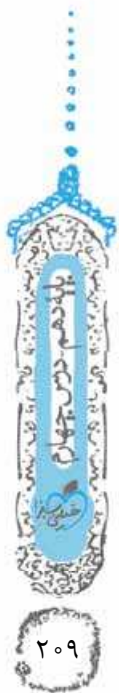
- (۱) سارگن - بابل - اکدی‌ها - یونان باستان
(۳) سارگن - لاگاش - سومری‌ها - مصر باستان

۱۲۰- نخستین سند قانون‌گذاری جهان از آثار به جای مانده از کدام تمدن باستان است؟

- (۱) اموریان (۲) سومریان (۳) اکدیان (۴) آشوریان

۱۲۱- جریان زندگی و تمدن در مصر به چه چیزی وابسته است و کدام عامل این کشور را از تهاجم‌های خارجی حفظ می‌کرد؟

- (۱) کشاورزی و دامداری - مردمان جنگجوی مصر
(۲) رود نیل - حکومت مرکزی قدرتمند
(۳) رود نیل - موانع طبیعی
(۴) فرهنگی غنی - حکومت مرکزی قدرتمند

۱۲۲- کارگزار کل کشور در مصر باستان، مسئولیت کدام امور را بر عهده داشت؟

(۱) اداری، مالی، قضایی (۲) هنری و فرهنگی (۳) مالی و امور مربوط به کشاورزی (۴) نظامی و قضایی

۱۲۳- هر آن چه فرعون انجام می‌داد، ..... تلقی می‌شد و شاید زندگی در ..... سبب شده بود تا مردم مصر، خدایانشان را مهربان‌تر و دوستانه‌تر از خدایان سومری ببینارند.

(۱) عین قانون - کشوری آرام (۲) عین قانون - اطراف نیل (۳) اراده خدایان - کشوری آرام (۴) اراده خدایان - اطراف نیل

۱۲۴- کاهنان مصر پس از مرگ آمن‌هوتب چهارم چه کردند؟

(۱) پرستش چندخدایی را رایج کردند. (۲) همسرش را به جانشینی وی معرفی کردند. (۳) تلاش کردند تا اعتقادات وی ادامه یابد. (۴) مردم مصر را به پرستش خدای یگانه دعوت کردند.

۱۲۵- باور مصریان به زندگی پس از مرگ منجر به چه چیزی شده بود؟

(۱) ساخت اهرام ثلاثه (۲) مومیایی کردن اجساد فراعنه (۳) پرستش خدایان مختلف (۴) آوردن قربانی به معابد

۱۲۶- کدام عامل مردمان مصر را به اطاعت بی‌چون و چرا از فرمان فرعون‌ها و مأموران او فرامی‌خواند؟

(۱) صبر و فرمان‌بری آن‌ها (۲) قدرت فرعون (۳) آموزه‌های دینی (۴) رفاه و آسایش نسبی جامعه

۱۲۷- کدام گزینه در مورد ادبیات و هنر مصر درست است؟

(۱) تمدن مصر بیش از هر چیز به خاطر بناهای باستانی به ویژه اهرام ثلاثه شهرت دارد. (۲) مصریان باستان، با استفاده از نی‌های رود نیل، به نقاشی می‌پرداختند. (۳) مصر از منابع طبیعی سنگ آهن و سنگ خارا بهره‌مند بود و معماران مصری از آن‌ها استفاده می‌کردند. (۴) مصریان برای ساختن ابزارها، از معادن دوردست، مس و طلا استخراج می‌نمودند.

۱۲۸- با زوال کدام دولت در بین‌النهرین، اقوام آشوری قدرت یافتند؟

(۱) اکدی‌ها (۲) سومری‌ها (۳) آموری‌ها (۴) بابل جدید

(سراسری ۹۳)

۱۲۹- هند باستان کدام کشورهای امروزی را شامل می‌شد؟

(۱) هندوستان، نپال، بنگلادش (۲) هندوستان، بنگلادش و بخشی از پاکستان (۳) هندوستان، تبت و پاکستان (۴) هندوستان، نپال و بخشی از تبت

۱۳۰- کدام یک از ویژگی‌های شهرهای ساکنان دره سند نیست؟

(۱) خیابان‌ها و معابر اصلی و فرعی یکدیگر را قطع می‌کردند. (۲) شهرها و ساختمان‌ها، نقشه‌ای دقیق و معماری همسان داشتند. (۳) در شهرهای موهنجودارو و هاراپا چندین بنای عمومی و شبکه فاضلاب وجود داشت. (۴) در فاصله بین دو شهر موهنجودارو و هاراپا ده‌ها سکونتگاه دیگر وجود داشت.

۱۳۱- ساکنان جلگه‌های حاصلخیز رود سند به کشت کدام محصولات می‌پرداختند؟

(۱) جو، خرما، انگور (۲) گندم، نیشکر، خرما (۳) گندم، انگور، برنج (۴) گندم، جو، پنبه

۱۳۲- چرا درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تمدن سند چیزی نمی‌دانیم؟

(۱) زیرا استعمارگران و به ویژه انگلیسی‌ها آثار این تمدن را نابود کردند. (۲) زیرا ارتباط این تمدن با سایر تمدن‌ها بسیار محدود بوده است. (۳) زیرا الواح و نوشته‌هایی که از این تمدن به دست آمده، رمزگشایی نشده است. (۴) زیرا باستان‌شناسان نتوانسته‌اند آثار باستانی شاخصی از این تمدن کشف کنند.

۱۳۳- آریاییان از کدام سمت وارد هند شدند و بر کدام مناطق مسلط شدند؟

(۱) از غرب وارد هند شدند و سلطه خود را تا نواحی استوایی جنوب هند گسترش دادند. (۲) از شمال وارد هند شدند و توانستند به سرعت بر بخش‌های مرکزی آن مسلط شوند. (۳) از شمال غرب وارد هند شدند و بر بخش‌های شمال هند و نواحی مرکزی آن مسلط شدند. (۴) از غرب وارد هند شدند و از شمال تا جنوب هند را به تصرف خود درآوردند.

۱۳۴- شباهت آریاییان هند با آریایی‌های ایرانی در چه بود؟

(۱) خدایان گوناگونی را به عنوان مظاهر طبیعت می‌پرستیدند. (۲) فقط به یک خدا به عنوان مافوق طبیعت اعتقاد داشتند. (۳) خدایان فوق طبیعی و گوناگونی را می‌پرستیدند. (۴) به خدای غیرمادی و مافوق طبیعت نیز اعتقاد داشتند.

۱۲۸۳- در ابتدا چه تصویری از پیمان‌های صلح و رسانی وجود داشت؟

- ۱) پیمان‌های مذکور نخواهد توانست خیلی از دولت‌ها را راضی کند.
- ۲) آلمانی‌ها با تحقیرآمیز دانستن این پیمان هرگز آن را نخواهند پذیرفت.
- ۳) اروپا و سایر نقاط دنیا در حال ورود به عصری از ثبات، صلح و آرامش بین‌المللی هستند.
- ۴) پیمان‌های مذکور مشکلات اقتصادی و سیاسی اروپا را رفع می‌کند.

۱۲۸۴- کدام مورد از مشکلات جامعه ملل نبود؟

- ۱) نداشتن ضمانت اجرایی لازم
- ۲) تهاجم نظامی برخی دولت‌ها به کشورهای دیگر
- ۳) حضورنداشتن برخی کشورها در این نهاد
- ۴) فقدان قدرت کافی

۱۲۸۵- کدام کشورها پس از عضویت در جامعه ملل، از آن خارج شدند؟

- ۱) آمریکا و شوروی
- ۲) آلمان و شوروی
- ۳) آمریکا و آلمان
- ۴) آلمان و ژاپن

از جنگ جهانی اول با عنوان جنگ بزرگ نیز یاد می‌شود.

۱۲۸۶- کدام گزینه درباره بحران اقتصادی در فاصله بین دو جنگ درست است؟

- ۱) یکی از مسائل مهم جهان و اروپا پس از جنگ بزرگ، بازسازی ویرانی‌های ناشی از جنگ بود.
- ۲) برخی کشورها مانند انگلستان با اتکا به صنایع خود توانستند به طور کامل از عهده مشکلات پس از جنگ برآیند.
- ۳) در پی مشکلات شدید اقتصادی آلمان، اقتصاد جهان نیز به هم ریخت و مشکلات فراوانی به وجود آمد.
- ۴) مسائل و مشکلات اقتصادی تأثیر بسزایی در روی کار آمدن حکومت‌های چن‌د حزبی به خصوص در اروپا داشت.

۱۲۸۷- کدام مورد از دلایل وخامت شرایط اقتصادی آلمان پس از جنگ جهانی اول نیست؟

- ۱) اعطای وام به دیگر کشورها
- ۲) محکومیت به پرداخت غرامت‌های سنگین
- ۳) از دست دادن مستعمرات خود
- ۴) خرابی‌های حاصل از جنگ

۱۲۸۸- کدام نمودار، روابط علت و معلولی را به درستی نشان نمی‌دهد؟

- ۱) اجرای برنامه صنعتی کردن سریع کشور ← افزایش فوق‌العاده تولید نفت و زغال‌سنگ
- ۲) اجرای برنامه‌های مختلف فرهنگی و اقتصادی در روسیه ← ایجاد تغییر و تحول چشمگیر در این کشور
- ۳) تحکیم موقعیت سیاسی استالین ← قدم‌گذاشتن وی در مسیر دیکتاتوری
- ۴) خواسته حکومت استالین مبنی بر گسترش مرزها ← تسلط بر برخی کشورهای اروپای شرقی

۱۲۸۹- کدام یک از طرح‌ها و اقدامات استالین با اعمال قدرت و خشونت بسیار آغاز شد؟

- ۱) تحکیم موقعیت سیاسی خود
- ۲) اشتراکی کردن مزارع کشاورزی
- ۳) صنعتی کردن سریع کشور
- ۴) گسترش مرزها

۱۲۹۰- اساس برنامه صنعتی استالین بر کدام مورد استوار بود؟

- ۱) تولید سلاح‌های جنگی و صنعتی کردن کشاورزی
- ۲) تولید سلاح‌های جنگی و زغال‌سنگ
- ۳) تولید کالاهای سرمایه‌ای و سلاح‌های جنگی
- ۴) تولید کالاهای مصرفی و استخراج نفت

۱۲۹۱- کدام گروه از حامیان موسولینی در رسیدن به نخست‌وزیری نبودند؟

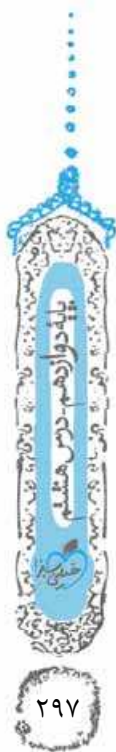
- ۱) حامیان صنایع
- ۲) زمین‌داران
- ۳) نظامیان
- ۴) توده مردم

۱۲۹۲- روند به قدرت رسیدن فاشیست‌ها در ایتالیا چگونه بود؟

- ۱) روبه‌روشدن ایتالیا با مشکلات مختلف پس از جنگ جهانی اول ← انتصاب موسولینی به مقام نخست‌وزیری ← یکپارچه کردن قدرت توسط موسولینی ← کاهش تورم و پایان اعتصاب‌ها در ایتالیا
- ۲) کاهش تورم و پایان اعتصاب‌ها در ایتالیا ← یکپارچه کردن قدرت توسط موسولینی ← انتصاب موسولینی به مقام نخست‌وزیری ← تجاوز نظامی ایتالیا به اتیوپی
- ۳) روبه‌روشدن ایتالیا با مشکلات مختلف پس از جنگ جهانی اول ← کاهش تورم و پایان اعتصاب‌ها در ایتالیا ← انتصاب موسولینی به مقام نخست‌وزیری ← تجاوز نظامی ایتالیا به اتیوپی
- ۴) تجاوز نظامی ایتالیا به اتیوپی ← یکپارچه کردن قدرت توسط موسولینی ← کاهش تورم و پایان اعتصاب‌ها در ایتالیا ← انتصاب موسولینی به مقام نخست‌وزیری

۱۲۹۳- موسولینی با چه روشی بسیاری از مردم ایتالیا را شیفته خود کرد؟

- ۱) به کمک شگردهای تبلیغاتی گوناگون
- ۲) با جلب حمایت صاحبان صنایع، زمین‌داران و نظامیان
- ۳) با استفاده از یک سازمان امنیتی و پلیسی
- ۴) با عمل کردن به وعده‌هایش

۱۲۹۴- کدام گزینه دربارهٔ هیتلر در آلمان نادرست است؟

- ۱) هیتلر در شرایطی که بسیاری از آلمان‌ها از حکومت جمهوری‌شان ناراضی بودند، ظهور کرد.
- ۲) هیتلر با شور و حرارت بسیار مشکلات آلمان را به همراه راه‌حل‌های آن‌ها توضیح می‌داد.
- ۳) هیتلر پس از موفقیت نازی‌ها در انتخابات مجلس، صدراعظم شد.
- ۴) هیتلر با قبضهٔ کامل قدرت، نظام دیکتاتوری تک‌حزبی را در کشور برقرار کرد و خود را دوچه خواند.

۱۲۹۵- کدام یک از موارد زیر از حامیان هیتلر برای رسیدن به صدراعظمی آلمان نبود؟

- ۱) افسران ارتش
- ۲) گشتاپو
- ۳) صاحبان صنایع
- ۴) اشراف زمین‌دار

۱۲۹۶- کدام مورد از اقدامات هیتلر و نازی‌ها پس از به دست گرفتن زمام امور و لغو قرارداد ورسای نیست؟

- ۱) تحت نظارت درآوردن کامل مردم
- ۲) گسترش سریع ارتش و تشکیلات نظامی
- ۳) ساخت شبکهٔ وسیعی از جاده‌ها و راه‌آهن
- ۴) بستن پیمان‌های دو و چندجانبه با برخی کشورها

۱۲۹۷- پیمان عدم تجاوز پیش از جنگ جهانی دوم میان کدام دو رهبر سیاسی امضا شد؟

- ۱) موسولینی - هیتلر
- ۲) موسولینی - استالین
- ۳) استالین - هیتلر
- ۴) موسولینی - موتسو هیتو

۱۲۹۸- هر یک از موارد: «فضای حیاتی» / تسلط بر دریای مدیترانه» به ترتیب مربوط به کدام یک است؟

- ۱) موسولینی - موسولینی
- ۲) هیتلر - هیتلر
- ۳) هیتلر - موسولینی
- ۴) موسولینی - هیتلر

۱۲۹۹- انقلاب میچی در چه زمانی رخ داد و اقتصاد ژاپن وابسته به کدام مورد بود؟

- ۱) نیمهٔ دوم قرن ۱۹ - واردات مواد خام
- ۲) ابتدای سدهٔ ۲۰ - واردات مواد خام
- ۳) نیمهٔ دوم قرن ۱۹ - قدرت دریانوردی
- ۴) ابتدای سدهٔ ۲۰ - قدرت دریانوردی

۱۳۰۰- در متن زیر چند غلط وجود دارد؟

«ژاپن پس از جنگ جهانی اول در مقایسه با انگلستان، روسیه و آلمان زیان عمده‌ای متحمل نشد و اقتصادش همچنان شکوفا بود. از آن‌جا که اقتصاد ژاپن وابسته به واردات مواد خام بود، رشد اقتصادی این کشور ارتباط تنگاتنگی با قدرت نظامی و دریانوردی داشت.»

- ۱) صفر
- ۲) یک
- ۳) دو
- ۴) سه

۱۳۰۱- پاسخ هر یک از موارد زیر که مربوط به شروع و گسترش جنگ جهانی دوم می‌باشند، در کدام گزینه یافت می‌شوند؟

الف) نیمهٔ شرقی لهستان توسط این کشور اشغال شد.

ب) ایتالیا با حمله به این منطقه وارد جنگ شد.

پ) نیروهای محور کشورهای این منطقه را اشغال کردند.

ت) هیتلر پس از این رویداد، از انگلیسی‌ها خواست که تسلیم شوند.

۱) شوروی - فرانسه - شبه‌جزیرهٔ بالکان - فتح پاریس

۲) شوروی - شمال آفریقا - شبه‌جزیرهٔ بالکان - تسخیر نروژ، بلژیک و هلند

۳) آلمان - فرانسه - اروپای غربی - تسخیر نروژ، بلژیک و هلند

۴) آلمان - شمال آفریقا - اروپای غربی - فتح پاریس

۱۳۰۲- به علت ضعف قدرت نظامی شوروی در برابر آلمانی‌ها آنان چه تصمیمی گرفتند؟

۱) مزارع و آذوقه‌ها را بسوزانند تا دشمن نتواند از آن‌ها استفاده کند.

۲) از نیروهای انگلستان و آمریکا درخواست کمک کنند.

۳) از غرب روسیه به شرق عقب‌نشینی کنند.

۴) اجازه دهند نیروهای آلمانی وارد مناطق غربی سرزمینشان شوند.

۱۳۰۳- کدام کشور زودتر از سایرین به زانو درآمد؟

- ۱) ایتالیا
- ۲) ژاپن
- ۳) آلمان
- ۴) انگلستان

۱۳۰۴- در دادگاه نورنبرگ چه کسانی محاکمه و مجازات شدند؟

- ۱) فرماندهان و سربازان نازی
- ۲) نیروهای دول محور
- ۳) نازی‌ها و فاشیست‌ها
- ۴) فرماندهان و سران حکومت نازی

۱۳۰۵- جنگ جهانی دوم با کدام حادثه به پایان رسید؟

- ۱) بمباران اتمی هیروشیما و ناگاساکی
- ۲) برپایی دادگاه نورنبرگ
- ۳) خودکشی هیتلر
- ۴) ورود نیروهای متفقین به برلین

۱۳۰۶- کدام گزاره‌ها دربارهٔ ایران در جنگ جهانی دوم درست است؟

الف) در آن زمان ایران روابط سیاسی گسترده‌ای با آلمان داشت و تعداد زیادی از کارشناسان آلمانی در ایران بودند.

ب) تلاش‌های انگلیس برای جلوگیری از دادوستد آلمان با کشورهای بی‌طرف، باعث شد ایران از طریق شوروی به تجارت با آلمان ادامه دهد.

پ) با حملهٔ هیتلر به شوروی، معادلهٔ جهانی به زیان ایران به هم ریخت و دوباره شوروی و انگلیس علیه ایران متحد شدند.

ت) پس از اشغال ایران، رضاشاه به نفع پسرش، وادار به کناره‌گیری شد و به جنوب شرقی هند تبعید گردید.

- ۱) الف - ب
- ۲) ب - ت
- ۳) الف - ت
- ۴) ب - پ

۱۳۰۷- کدام یک از علل هجوم ارتش‌های شوروی و انگلستان به ایران در زمان جنگ جهانی دوم می‌باشد؟

۱) اهمیت حیاتی حفاظت از منابع نفت باکو برای آن‌ها

۲) اعتراض حکومت رضاشاه به انگلستان برای ممانعت انگلستان از دادوستد ایران با آلمان

۳) مناسب بودن موقعیت ایران برای رساندن کمک‌های متفقین به شوروی

۴) حضور تعداد زیادی از کارشناسان و تکنسین‌های آلمانی در ایران

۱۳۰۸- حکومت رضاشاه در زمان جنگ جهانی دوم به کدام درخواست روسیه و انگلستان توجهی نکرد؟

- ۱) عدم دادوستد با آلمان
- ۲) کمک‌های تسلیحاتی به شوروی
- ۳) واگذاری سلطنت به محمدرضا پهلوی
- ۴) اخراج آلمانی‌ها

۱۳۰۹- پس از اشغال ایران توسط نیروهای متفقین، ..... .

- ۱) خاک کشورمان تا ۱۰ سال در اختیار متفقین ماند
- ۲) رضاشاه به نفع پسرش، محمدرضا، وادار به کناره‌گیری از سلطنت شد
- ۳) ارتش ایران به خدمت متفقین درآمد
- ۴) ارتش ایران پس از چند ماه آنان را بیرون راند

۱۳۱۰- کدام مورد از آثار توافق‌های میان سران متفقین (آمریکا، انگلستان و شوروی) نیست؟

- ۱) شوروی تسلط سیاسی - نظامی خود را بر اروپای شرقی اعمال کرد.
- ۲) آلمان به دو بخش شرقی و غربی تقسیم شد.
- ۳) روس‌ها نیمه شرقی و آمریکا و انگلستان نیمه غربی آلمان را تحت سلطه خود گرفتند.
- ۴) نمایندگان ۵۰ کشور در شهر سان‌فرانسیسکو آمریکا گرد هم آمدند.

۱۳۱۱- کدام عامل سبب شده بود تا اتحاد و همکاری میان شوروی و قدرت‌های متفق در جنگ جهانی دوم شکل بگیرد؟

- ۱) اتحادها و پیمان‌های سیاسی و نظامی
- ۲) ضرورت مقابله با دشمن مشترک
- ۳) پایبندی به اصول کمونیست
- ۴) قدرت سیاسی، اقتصادی و نظامی فزاینده آمریکا

۱۳۱۲- در دوران جنگ سرد آمریکا و شوروی از طرق مختلفی به روبرویی با یکدیگر پرداختند، به جز .....

- ۱) برخورد نظامی مستقیم با یکدیگر
- ۲) برقراری پیمان‌های سیاسی و نظامی
- ۳) جنگ تبلیغاتی شدیدی
- ۴) مسابقه‌های تسلیحاتی و علمی

۱۳۱۳- کدام گزینه درباره تحولات شرق آسیا پس از جنگ جهانی دوم نادرست است؟

- ۱) قانون اساسی جدید ژاپن، دموکراسی را تقویت و قدرت سیاسی را از اختیار امپراتور و فرماندهان نظامی خارج کرد.
  - ۲) تولید صنعتی ژاپن در سال ۱۹۵۳ میلادی به میزان تولید سال‌های آغازین جنگ جهانی دوم رسید.
  - ۳) پس از شکست و تسلیم ژاپن، جنگ داخلی در چین میان ملی‌گرایان و کمونیست‌ها شکل گرفت.
  - ۴) حکومت و حزب کمونیست چین علی‌رغم داشتن رابطه دوستانه با حکومت و حزب کمونیست شوروی، همواره سیاست مستقلی داشته است.
- ۱۳۱۴- در هندوستان حزب کنگره ملی به رهبری مهاتما گاندی توانست این کشور را از استعمار ..... برهاند و مردم الجزایر پس از سال‌ها مبارزه سخت، بر استعمار ..... پیروز شدند.

- ۱) انگلستان - فرانسه
- ۲) فرانسه - انگلستان
- ۳) انگلستان - آمریکا
- ۴) آمریکا - انگلستان

۱۳۱۵- پس از کدام مورد دولت صهیونیستی اسرائیل شکل گرفت؟

- ۱) صدور اعلامیه بالفور
- ۲) تصویب پیشنهاد تقسیم فلسطین توسط سازمان ملل
- ۳) پیروزی اسرائیل بر کشورهای عرب
- ۴) خرید و تصرف زمین‌های وسیع توسط یهودیان مهاجر

۱۳۱۶- دستیابی صهیونیست‌ها به فلسطین باعث کدام مورد است؟

- ۱) ادامه حیات و فعالیت اسرائیل
- ۲) تسلط بر راه ارتباطی سه قاره
- ۳) تداوم سلطه استعمارگران بر دنیای اسلام
- ۴) ایجاد هدف بلندمدت استکباری

۱۳۱۷- پس از واگذاری قیمومیت سرزمین فلسطین به وسیله جامعه ملل به کدام دولت، راه مهاجرت یهودیان و تشکیل دولت یهود را در موقعیت مناسب فراهم شد؟

- ۱) ایتالیا
- ۲) آمریکا
- ۳) فرانسه
- ۴) انگلستان

۱۳۱۸- با وقوع کدام حادثه وحشتناک پس از به زانو درآمدن نازی‌ها، جنگ دوم جهانی پایان یافت؟

- ۱) ورود نیروهای متفقین به برلین
- ۲) بمباران اتمی دو شهر هیروشیما و ناگاساکی ژاپن
- ۳) خودکشی هیتلر پس از ورود نیروهای متفقین به برلین
- ۴) دستگیری سران حکومت نازی و محاکمه آنان در دادگاه نورنبرگ

۱۳۱۹- یکی از مسائل مهم خاورمیانه و جهان اسلام در دوره معاصر، کدام است؟

- ۱) امضای پیمان صلح انورسادات رئیس‌جمهور مصر، با اسرائیل غاصب
- ۲) ایجاد سرزمین یهودی در فلسطین با صدور اعلامیه بالفور
- ۳) تقسیم سرزمین فلسطین به دو کشور یهودی و عربی
- ۴) تأسیس رژیم غاصب اسرائیل در فلسطین

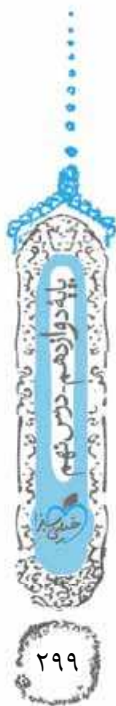
نهمین درس نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران

۱۳۲۰- قرارداد نفتی داری در زمان کدام پادشاه منعقد شد و مدت آن چند سال بود؟

- ۱) مظفرالدین شاه - ۳۰ سال
- ۲) مظفرالدین شاه - ۶۰ سال
- ۳) رضاشاه - ۳۰ سال
- ۴) رضاشاه - ۶۰ سال

۱۳۲۱- شرکت نفت پارس و انگلیس بعد از کدام رویداد تشکیل شد؟

- ۱) حفر خط لوله‌ای از مسجدسلیمان به آبادان
- ۲) آگاهی انگلستان از اهمیت نفت برای نیروی دریایی
- ۳) فوران نخستین حلقه چاه نفت در مسجدسلیمان
- ۴) اعمال نفوذ و مداخله بیشتر انگلیسی‌ها در ایران

۱۴۵۹- شرایط برگزیده شدن به منصب دولتی در روم باستان، چه بود؟

(۱) عضویت در کنسول (۲) عمل به قانون اساسی (۳) شرکت در ده جنگ (۴) وفاداری به پادشاه

۱۴۶۰- برای نخستین بار چه کسی و در زمان پادشاهی کدام شاه قاجار موفق به خواندن خط میخی شد؟

(۱) آرتور پاپ - محمدشاه (۲) سرهنری راولینسون - محمدشاه (۳) آرتور پاپ - ناصرالدین شاه (۴) سرهنری راولینسون - ناصرالدین شاه

۱۴۶۱- شهرهای شوش و انشان هر دو .....

(۱) در نتیجه یورش آشور بانیپال با خاک یکسان شدند
(۲) در جلگه خوزستان قرار داشتند
(۳) در دوره پیش از تاریخ در فلات ایران بر پا شدند
(۴) پایتخت‌های تمدن ایلام بودند

آزمون نیم‌سال دوم - ۱

تاریخ دوم

۱۴۶۲- خشایارشا در کدام نبرد توفیق چندانی به دست نیاورد؟

(۱) ماراتن (۲) گرانیکوس (۳) سالامیس (۴) ایسوس

۱۴۶۳- منشور کورش ماجرای فتح صلح‌آمیز کدام شهر را روایت می‌کند؟

(۱) سارد (۲) هگمتانه (۳) بابل (۴) فنیقیه

۱۴۶۴- در زمان کدام پادشاه اشکانی، وسعت قلمرو اشکانیان به نهایت خود رسید؟

(۱) مهرداد یکم (۲) مهرداد دوم (۳) ارد دوم (۴) اردوان چهارم

۱۴۶۵- کدام مورد از عوامل مؤثر در سقوط ساسانیان نیست؟

(۱) ضعف قدرت اقتصادی پادشاهان ساسانی به دلیل اختلاف و درگیری پیاپی با اشراف و بزرگان
(۲) شورش مکرر فرماندهان نظامی و دخالت آنان در کشمکش‌های سیاسی
(۳) نارضایتی توده مردم از حکومت ساسانی به سبب وجود تبعیض‌ها و نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی
(۴) کاهش توان اقتصادی حکومت ساسانی به سبب طغیان رودخانه‌های دجله و فرات

۱۴۶۶- خاندان سورن از خاندان‌های بزرگ دوران اشکانیان در کدام منطقه ساکن بودند؟

(۱) مهران (۲) نهاوند (۳) سیستان (۴) کاشان

۱۴۶۷- کدام مورد از جمله ابتکارات نظامی ساسانیان است؟

(۱) استفاده از صدای طبل در آغاز حملات
(۲) استفاده از سواره‌نظامان سنگین اسلحه زره‌پوش
(۳) تشکیل نیروی ویژه ده‌هزار نفری به نام سپاه جاویدان
(۴) استفاده از فیل در جنگ‌ها

۱۴۶۸- کدام مورد از نتایج اقدامات انوشیروان در راستای اصلاح امور اجتماعی و اقتصادی است؟

(۱) از شواری تحرک اجتماعی و رفتن از طبقه‌ای به طبقه دیگر کاسته شد.
(۲) گرفته‌شدن امتیازات ویژه از خاندان‌های بزرگ و اشراف و قدرت‌گرفتن محرومان
(۳) کاهش نفوذ موبدان زرتشتی در دربار
(۴) افزایش قدرت و نفوذ اشراف و نجبای درجه دوم

۱۴۶۹- در دوران کدام حکومت ایران باستان، شمار چشمگیری از اسیران جنگی گرد آمدند و در فعالیت‌های کشاورزی، ساختمان‌سازی، معادن شاهی

و خدمات خانگی به کار گرفته می‌شدند؟

(۱) هخامنشیان (۲) سلوکیان (۳) اشکانیان (۴) ساسانیان

۱۴۷۰- مالیات و اجاره‌بهای کشتزارهای کدام منطقه، منبع درآمد هنگفتی برای ساسانیان به حساب می‌آمد؟

(۱) آسورستان (۲) سیستان (۳) خوزستان (۴) پارسارگاد

۱۴۷۱- داریوش بزرگ در جریان لشکرکشی به کدام کشور، به اسکیلاکس مأموریت کشف مسیرهای آبی را داد؟

(۱) مصر (۲) هند (۳) یونان (۴) فنیقیه

۱۴۷۲- چرا دوره ساسانیان اهمیت بسزایی در تاریخ دین زرتشتی دارد؟

(۱) زیرا پادشاهان ساسانی معمولاً برای تصمیم‌گیری در مسائل مهم حکومتی، با موبدان مشورت می‌کردند.
(۲) زیرا در این دوران موبدان نقش مهمی را در اداره امور کشور ایفا می‌کردند.
(۳) زیرا در این دوران اوستای شفاهی مکتوب شد و کتاب‌های دیگر و مشتمل بر عقاید زرتشتی نوشته شد.
(۴) زیرا حکومت ساسانی، این دین را دین رسمی ایران اعلام کرد.

۱۴۷۳- منظومه داستانی درخت آسوریک ابتدا به کدام زبان سروده شده بود؟

(۱) پارتی (۲) پهلوی ساسانی (۳) ایلامی (۴) اوستایی

۱۴۷۴- کدام رشته در دانشگاه جندی شاپور، بیش از سایر رشته‌ها رونق و پیشرفت داشت؟

(۱) نجوم (۲) ریاضیات (۳) پزشکی (۴) فلسفه

۱۴۷۵- کدام گزینه، یکی از ویژگی‌های مهم هنر و معماری عصر هخامنشی است؟

- (۱) هنر و معماری آن دوره شکوه شاهانه و همین‌طور گروه‌های مردم و اقشار مختلف جامعه را به نمایش می‌گذاشت.
- (۲) تأثیرپذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت‌های تابع حکومت که پیشینه تمدنی درخشانی داشتند.
- (۳) معماران ایرانی در آن زمان فنون و مهارت‌های ساخت گنبد را چنان توسعه دادند که الگویی برای معماران در دوران اسلامی شد.
- (۴) هنر آن دوره در آغاز دنباله‌رو دستاوردهای فرهنگی و هنری یونانیان بود اما به تدریج از نفوذ آن کاسته شد.

۱۴۷۶- اعراب مسلمان قالی بهارستان را از کجا به غنیمت گرفتند؟

(۱) بیستون (۲) پاسارگاد (۳) اکباتان (۴) تیسفون

تاریخ دوم

۱۴۷۷- کدام پادشاه مادی با اتحاد با حکومت بابل، به حاکمیت آشوریان پایان داد؟

(۱) آستیاگ (۲) چیش پیش (۳) دهیوک (۴) هووخشتر

۱۴۷۸- کدام مورد از اقدامات خشایارشا هخامنشی است؟

- (۱) ضمیمه دوباره مصر به قلمرو هخامنشی
- (۲) تصرف آتن
- (۳) قتل عام افراد خاندان سلطنتی
- (۴) برپایی کاخ‌ها و بناهای مجلل به ویژه تخت جمشید

۱۴۷۹- نخستین پایتخت سلوکیان کدام شهر بود؟

(۱) انطاکیه (۲) هکاتم پولس (۳) سلوکیه (۴) حران

۱۴۸۰- کدام پادشاه ساسانی، بیشتر افراد خاندان ساسانی را که ممکن بود وارث تاج و تخت شوند، کشت؟

(۱) خسرو پرویز (۲) قباد یکم (۳) هرمز چهارم (۴) شیرویه

۱۴۸۱- پادشاهان ساسانی به منظور ایجاد تمرکز و افزایش دامنه نظارت و تسلط خود بر مناطق مختلف کشور دست به کدام اقدام زدند؟

- (۱) سپاهی دائمی و نیرومند تشکیل دادند و اقدام به توسعه و تقویت تشکیلات اداری منسجم و منظمی کردند.
- (۲) ساسانیان بخش عمده‌ای از تشکیلات دیوانی (اداری و مالی) هخامنشیان را به خدمت گرفتند.
- (۳) تشکیلات استانی یا شهری و شیوه اداره آن‌ها را از نو سامان دادند.
- (۴) قواعد تازه‌ای را برای نظارت و تسلط بیشتر حکومت مرکزی بر شهرها به وجود آوردند.

۱۴۸۲- لوح سنگی مجموعه قوانین حمورابی در کدام شهر کشف شده است؟

(۱) پاسارگاد (۲) شوش (۳) انشان (۴) بابل

۱۴۸۳- نظام طبقاتی عصر ساسانی بر کدام مورد استوار بود؟

(۱) امتیازات ویژه (۲) پول و ثروت (۳) عقاید مذهبی (۴) اصالت نسب

۱۴۸۴- همسر کدام پادشاه ساسانی جزء زنانی بود که بر تخت سلطنت نشست؟

(۱) خسرو پرویز (۲) خسرو انوشیروان (۳) یزدگرد دوم (۴) یزدگرد سوم

۱۴۸۵- در دوره ساسانی، مسئولیت گردآوری مالیات‌های بخش کشاورزی بر عهده چه کسی بود؟

(۱) واستریوشان سالار (۲) بزرگ‌فرماندار (۳) قاضی‌الفضات (۴) دبیران مهست

۱۴۸۶- حکومت هخامنشی با کدام اقدام کمک شایانی به رونق اقتصادی و توسعه صنعت کرد؟

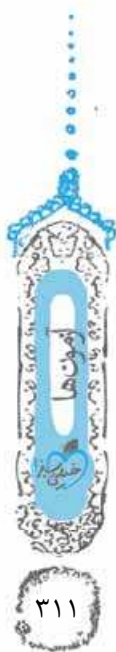
- (۱) راه‌اندازی کارگاه‌های متعدد که متعلق به حکومت بودند و کالاهای مورد نیاز شاه، دربار، سپاه و تشکیلات اداری را تأمین می‌کردند.
- (۲) با یکپارچه‌ساختن سرزمین‌های ثروتمند و متمدنی که مردمان آن‌ها دارای تجربیات فراوانی در تولید کالاهای مختلف بودند.
- (۳) برقراری روابط سیاسی و تجاری با چین و در پی آن گشایش جاده معروف ابریشم
- (۴) ایجاد نظام پولی که معیاری برای ارزش‌گذاری کالاها و خدمات در نواحی مختلف پادشاهی هخامنشی شد.

۱۴۸۷- کدام شهر در قلب پادشاهی هخامنشی، مرکز تجاری مهمی به شمار می‌رفت؟

(۱) پاسارگاد (۲) شوش (۳) بابل (۴) انشان

۱۴۸۸- مطابق تعالیم زرتشتی، امشاسپندان یا جاودانان مقدس چه وظیفه‌ای را بر عهده دارند؟

- (۱) مردم را به سمت نیک و خیر و پیروی از اهوره مزدا هدایت می‌کنند.
- (۲) با نیروهای بد و شر و پیروان اهریمن مبارزه می‌کنند.
- (۳) در روز واپسین، نیکان را به صف باران اهوره مزدا ملحق می‌کنند و بدان را به دوزخ می‌افکنند.
- (۴) اهوره مزدا را در امر آفرینش و اداره امور جهان یاری می‌کنند.

۹۶- گزینه ۱» تمامی موارد درست هستند.

۹۷- گزینه ۳» شواهد باستان‌شناسی دلالت بر آن دارد که نخستین انسان‌واره‌ها حدود چهار میلیون سال پیش در علفزارهای آفریقا می‌زیستند و بعدها گروه‌هایی از آنان به اروپا و آسیا کوچ کردند.

۹۸- گزینه ۲» سنگ، اصلی‌ترین ماده‌ای بود که انسان‌های نخستین از آن برای ساختن ابزار استفاده می‌کردند.

۹۹- گزینه ۳» به کار گرفتن آتش، یکی از اتفاقات مهم دوران پیش از تاریخ بود.

در اواخر دوره گردآوری خوراک، توانایی بشر در سخن‌گفتن و اندیشیدن تکامل یافت و به حدی رسید که هنر نقاشی را برای نشان‌دادن احساس و اندیشه خود به کار گرفت.

۱۰۰- گزینه ۴» به تدریج تا اواخر دوره گردآوری خوراک، توانایی بشر در سخن‌گفتن و اندیشیدن تکامل یافت و به حدی رسید که هنر نقاشی را برای نشان‌دادن احساس و اندیشه خود به کار گرفت.

۱۰۱- گزینه ۴» انسان‌های نخستین در آغاز، قادر به حرف زدن نبودند، اما برای این‌که بتوانند به صورت گروهی به شکار بروند، باید به گونه‌ای با هم ارتباط برقرار می‌کردند.

۱۰۲- گزینه ۱» مطالعه وضعیت دین و اعتقادات مردمان دوره گردآوری خوراک، به دلیل فقدان شواهد و مدارک بسیار دشوار است. امروزه باستان‌شناسان می‌کوشند از طریق بررسی اعتقادات جوامع شکارگر کنونی، مانند بومیان استرالیا و قبیله‌های سرخ‌پوست آمریکای جنوبی، به اعتقادات دینی انسان‌های نخستین پی ببرند.

۱۰۳- گزینه ۱» اعتقادات انسان‌های اولیه با مشکلات و مخاطرات زندگی آنان مانند بیماری، مرگ، سیل، خشکسالی ارتباط داشته است.

۱۰۴- گزینه ۴» باستان‌شناسان درباره تقدم کشاورزی بر اهلی کردن حیوانات و یا بالعکس، نظریات متفاوت دارند.

۱۰۵- گزینه ۲» از آن‌جایی‌که زنان مسئولیت گردآوری دانه‌های گیاهان را بر عهده داشتند، به احتمال زیاد، کشت دانه توسط آنان شروع شده باشد.

۱۰۶- گزینه ۲» کاوش‌های باستان‌شناسی اخیر، بیشتر نگاه‌ها را متوجه مناطق کوهپایه‌ای زاگرس در غرب ایران، به عنوان خاستگاه دیرینه کشاورزی کرده است.

۱۰۷- گزینه ۳» بررسی موارد نادرست: در دوره فراپارینه‌سنگی اتفاق افتاده است. در دوره مفرغ اتفاق افتاده است.

۱۰۸- گزینه ۳» ابداع چرخ و سفال و تولید پارچه مربوط به عصر نوسنگی می‌شود و به قبل از ابداع کشاورزی بازمی‌گردد.

۱۰۹- گزینه ۴» ابداع کشاورزی، رویدادی مهم و سرنوشت‌ساز در زندگی انسان به شمار می‌رود. برخی از باستان‌شناسان از این پدیده با عنوان انقلاب کشاورزی یاد می‌کنند و اهمیت و تأثیر آن را در تاریخ بشر همچون انقلاب صنعتی در قرن ۱۸م. می‌دانند.

۱۱۰- گزینه ۱» سؤال از نمودار صفحه ۳۴ کتاب درسی طرح شده است. کشاورزی و دامداری ← یکجانشینی و به وجود آمدن روستاها ← تولید مازاد بر نیاز ← تخصصی‌شدن کارها ← شکل‌گیری تجارت ← شکل‌گیری شهرها و تأسیس تمدن

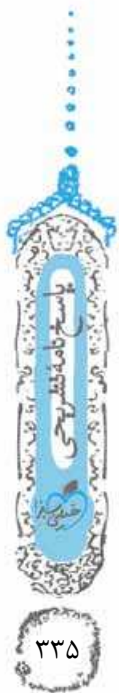
۹۱- گزینه ۱» باستان‌شناسان مراحل زندگی انسان‌های پیش از تاریخ را براساس نوع اقتصاد معیشتی و ابزارهای متناسب با آن به دوره گردآوری خوراک و دوره تولید خوراک تقسیم کرده‌اند.

۹۲- گزینه ۲» دوره پیش از تاریخ از ظهور انسان آغاز می‌شود و تا اختراع خط در پنج هزار سال پیش ادامه می‌یابد و پس از آن دوران تاریخی شروع می‌شود. آگاهی ما از دوره پیش از تاریخ، متکی بر کاوش‌های باستان‌شناسی است.

۹۳- گزینه ۳» در دوره گردآوری خوراک، مردان در دسته‌های کوچک به شکار می‌رفتند و زنان به جمع‌آوری بقایای خوردنی گیاهان و میوه درختان می‌پرداختند.

۹۴- گزینه ۱» یکی از اتفاقات مهم دوران پیش از تاریخ، به کار گرفتن آتش بود. این اتفاق تأثیر بسزایی بر زندگی انسان و ارتباط او با محیط گذاشت.

۹۵- گزینه ۳» تصویر، نمونه‌ای از ابزارهای سنگی دوران پارینه‌سنگی را نشان می‌دهد.

۱۱۱- گزینه ۳ در نتیجه تولید مازاد بر نیاز، دادوستد میان روستاهای دور و نزدیک به تدریج آغاز شد. رونق دادوستد، زمینه آشنایی مردم مناطق مختلف را با آداب و رسوم، مهارت‌ها و اندیشه‌های یکدیگر فراهم آورد.

۱۱۲- گزینه ۲ **بررسی سایر گزینه‌ها:** گزینه (۱): رودهای دجله و فرات از مناطق کوهستانی ترکیه و ارمنستان سرچشمه می‌گیرند / گزینه (۳): رودهای دجله و فرات با پیوستن به کارون در نزدیکی بندر خرمشهر، اروندرود را تشکیل می‌دهند. / گزینه (۴): نخستین مراکز تمدنی در این مناطق شکل گرفته اما در مورد این که نخستین تمدن در کجا شکل گرفته کتاب نظری ندارد.

۱۱۳- گزینه ۴ کاوش‌های باستان‌شناسی در کشور عراق کنونی و جلگه خوزستان ایران نشان می‌دهد که نخستین مراکز تمدنی در حدود ۳۵۰۰ سال قبل از میلاد در این مناطق شکل گرفته است. (۳۵۰۰ + ۲۰۰۰ = ۵۵۰۰)

۱۱۴- گزینه ۱ از آنجایی که در بین‌النهرین به دلیل کمبود بارندگی، امکان کشت دیم وجود نداشت، ساکنان این منطقه با حفر آبراه‌ها و آبگیرهای متعدد، زمین‌های وسیعی را در اطراف رودهای دجله و فرات به زیر کشت بردند.

۱۱۵- گزینه ۳ هر یک از شهرهای سومر به همراه روستاهای پیرامون خود، دارای حکومتی مستقل بودند که به آن‌ها دولت - شهر یا کشور - شهر گفته می‌شود.

نکته هر دولت - شهر = یک شهر و چندین روستا

۱۱۶- گزینه ۴ **بررسی عبارات نادرست:** گزینه (۱): سومریان معتقد بودند که خدایان، انسان‌ها را برای خدمت به خود آفریده‌اند. / گزینه (۳): در سومر و بین‌النهرین فرماندهان نظامی هیچ وقت پیشوایی دینی را بر عهده نداشتند، اما توانستند بعد از مدتی فرماندهی سیاسی را از کاهنان بگیرند.

۱۱۷- گزینه ۲ شیوه حکومتی که **حمورابی** بنیان نهاد، مبتنی بر قدرت و اختیارات فراوان پادشاه و اطاعت کامل حاکمان ولایات از او بود.

۱۱۸- گزینه ۱ قانون‌نامه حمورابی، شامل مجموعه‌ای از قوانین مربوط به زراعت، آبیاری، کشتیرانی، خرید و فروش برده، ارث، ازدواج و مجازات‌های انواع جرم‌ها و جنایت‌ها است.

۱۱۹- گزینه ۴ حمورابی مقام پادشاهی را هدیه‌ای از جانب خداوند به خود می‌پنداشت. شهر بابل، پایتخت اموری‌ها به واسطه داشتن موقعیت مناسب سیاسی و جغرافیایی، به یکی از مراکز بزرگ تجارت بین‌المللی در جهان باستان تبدیل شد.

نکته اور، اوروک، لاکاش و کیش از جمله مهم‌ترین شهرهای سومر به شمار می‌رفتند.

به گمان برخی از باستان‌شناسان، سومریان مخترع خط بوده‌اند و نخستین نوشته‌های جهان متعلق به آنان است. بعضی از این لوح‌ها حاوی آثار ادبی بلند، مانند افسانه گیلگمش است. تمدن بین‌النهرین بر تمدن‌های پس از خود، از جمله تمدن ایران در زمان هخامنشیان و نیز تمدن یونان باستان، تأثیر بسزایی داشت.

۱۲۰- گزینه ۱ نخستین سند قانون‌گذاری در جهان متعلق به حمورابی است که حاکم اموریان (بابل قدیم) بوده است.

۱۲۱- گزینه ۳ در مصر، جریان زندگی و تمدن به رود پرآب و طولیل نیل وابسته بود. موانع خارجی مانند صحراهای گرم در شرق و غرب،

دریای مدیترانه در شمال و صخره‌های شمالی، این کشور را از تهاجم‌های خارجی حفظ می‌کرد.

۱۲۲- گزینه ۱ فرعون‌ها برای اداره امور کشور، از وزیر یا شخصی با عنوان کارگزار کل کشور استفاده می‌کردند که مسئولیت اداره امور اداری، مالی و قضایی را بر عهده داشت.

۱۲۳- گزینه ۴ آنچه فرعون انجام می‌داد، اراده خدایان تلقی می‌شد و آنچه می‌گفت از زبان یکی از خدایان بود و فرمان‌های او می‌بایست بی چون و چرا اجرا شود. مردم مصر، خدایانشان را مهربان‌تر و دوستانه‌تر از خدایان سومری می‌پنداشتند. شاید به این سبب که زندگی در اطراف نیل آسان‌تر و مطبوع‌تر از زندگی در کناره‌های دجله و فرات بود.

۱۲۴- گزینه ۱ یکی از فرعون‌های دوره جدید به نام آمن‌هوتب چهارم کوشید که یگانه‌پرستی را در شکل پرستش خدای خورشید در مصر ترویج نماید؛ اما پس از مرگ او، کاهنان که نقش مهمی در فرهنگ مصر داشتند؛ دوباره پرستش چندخدایی را رایج کردند.

۱۲۵- گزینه ۲ مصریان به زندگی پس از مرگ باور داشتند و معتقد بودند که روح پس از مرگ مدتی سرگردان می‌ماند و سپس به جسم انسان بازمی‌گردد. به همین دلیل، اجساد فرعون‌ها را برای جلوگیری از فاسدشدن جسم، مومیایی می‌کردند.

۱۲۶- گزینه ۳ آموزه‌های دینی، آنان را به اطاعت بی‌چون و چرا از فرمان فرعون‌ها و مأموران او فرا می‌خواند.

۱۲۷- گزینه ۴ **بررسی عبارات نادرست:** گزینه (۱): تمدن مصر بیش از هر چیز به خاطر بناهای باستانی مانند اهرام، معابد، کاخ‌ها و نیز آثار هنری به ویژه مجسمه‌ها شهرت دارد. / گزینه (۲): مصریان با استفاده از نی، کاغذی به نام پاپیروس ابداع کردند. / گزینه (۳): مصر از منابع طبیعی سنگ آهک و سنگ خارا بهره‌مند بود و معماران مصری برای ساختن هرم‌ها و دیگر بناها از آن‌ها استفاده می‌کردند.

۱۲۸- گزینه ۲ پس از آن که حکومت بابل قدیم، دچار ضعف و زوال شد، آشوریان که قومی جنگجو در شمال بین‌النهرین بودند، به قدرت رسیدند.

نکته اقوام آموری سلسله‌ای تأسیس کردند که به بابل قدیم معروف شد.

۱۲۹۲- گزینه ۱» ترتیب درست زمانی اتفاقات: ۱) روبه‌روشدن ایتالیا با مشکلات مختلف پس از جنگ جهانی اول ۲) انتصاب موسولینی به مقام نخست‌وزیری ۳) یکپارچه‌کردن قدرت توسط موسولینی ۴) کاهش تورم و پایان اعتصاب‌ها در ایتالیا ۵) تجاوز نظامی ایتالیا به اتیوپی

۱۲۹۳- گزینه ۴» موسولینی تا حدود زیادی به وعده‌هایش عمل کرد. از این رو، بسیاری از مردم ایتالیا شیفته وی بودند.

۱۲۹۴- گزینه ۴» هیتلر خود را پیشوا خواند.

• دوجه لقب موسولینی بود!

۱۲۹۵- گزینه ۲» این سازمان پس از به قدرت رسیدن هیتلر، مسئول تأمین امنیت داخلی بود.

۱۲۹۶- گزینه ۱» این مورد از اقدامات موسولینی است.

۱۲۹۷- گزینه ۳» پیمان عدم تجاوز میان شوروی و آلمان امضا شد.

۱۲۹۸- گزینه ۳» هیتلر عقیده داشت که آلمان برای به دست آوردن فضای حیاتی، باید سرزمین‌هایی را در اروپا فتح کند. موسولینی سودای احیای دوباره امپراتوری روم باستان و تسلط بر دریای مدیترانه و شمال آفریقا را در سر می‌پروراند.

۱۲۹۹- گزینه ۱» در پی اصلاحات موسوم به «انقلاب میجی» در نیمه دوم قرن ۱۹، حکومتی کاملاً مرکزی در ژاپن برپا شد. از آن‌جا که اقتصاد ژاپن وابسته به واردات مواد خام بود، رشد صنعتی این کشور با قدرت نظامی و دریانوردی ارتباط تنگاتنگی داشت.

۱۳۰۰- گزینه ۳» ژاپن در جنگ جهانی اول به اتفاق مثلث پیوست، اما در مقایسه با انگلستان، فرانسه و آلمان زیان عمده‌ای متحمل نشد و اقتصادش در سال‌های پس از جنگ هم‌چنان شکوفا بود. از آن‌جا که اقتصاد ژاپن وابسته به واردات مواد خام بود، رشد صنعتی این کشور با قدرت نظامی و دریانوردی ارتباط تنگاتنگی داشت.

۱۳۰۱- گزینه ۱» شوروی طبق توافق قبلی با آلمان، بخش شرقی لهستان را اشغال کرد. ایتالیا با حمله به فرانسه وارد جنگ شد. نیروهای محور، کشورهای شبه‌جزیره بالکان و اروپای شرقی را اشغال کردند. هیتلر پس از فتح پاریس، از انگلیسی‌ها خواست که تسلیم شوند.

۱۳۰۲- گزینه ۴» قدرت نظامی نیروهای شوروی در حدی نبود که بتوانند آلمانی‌ها را شکست دهند؛ پس تصمیم گرفتند که اجازه دهند نیروهای آلمانی وارد مناطق غربی سرزمینشان شوند.

۱۳۰۳- گزینه ۱» در سال ۱۹۴۳ میلادی، ایتالیا به زانو درآمد.

نکته ژاپن و آلمان در سال ۱۹۴۵ میلادی تسلیم شدند.

۱۳۰۴- گزینه ۴» تعدادی از فرماندهان و سران حکومت نازی در دادگاه نورنبرگ به عنوان جنایتکار جنگی محاکمه و مجازات شدند.

۱۳۰۵- گزینه ۱» هواپیماهای آمریکایی دو شهر هیروشیما و ناگاساکی را با بمب‌های اتمی ویران کردند و جنگ جهانی دوم با این حادثه وحشتناک به پایان رسید.

۱۳۰۶- گزینه ۴» بررسی عبارات نادرست: الف) در آن زمان ایران روابط بازرگانی گسترده‌ای با آلمان داشت. ب) رضاشاه به جزیره موریس در جنوب غربی اقیانوس هند تبعید گردید.

۱۳۰۷- گزینه ۳» خاک ایران مناسب‌ترین مسیر برای رساندن کمک‌های تسلیحاتی و تدارکاتی متفقین به نیروهای شوروی بود.

۱۲۸۳- گزینه ۳» پس از پایان جنگ جهانی اول و امضای

پیمان‌های صلح ورسای، چنین به نظر می‌رسید که اروپا و سایر نقاط دنیا در حال ورود به عصری از ثبات، صلح و آرامش بین‌المللی هستند.

۱۲۸۴- گزینه ۲» ناتوانی جامعه ملل در برخورد با کشورهای مهاجم از مشکلات جامعه ملل بود.

۱۲۸۵- گزینه ۴» آلمان و ژاپن پس از عضویت در جامعه ملل از آن خارج شدند.

• آمریکا و شوروی هیچ‌گاه عضو جامعه ملل نشدند.

۱۲۸۶- گزینه ۱» بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه ۲) انگلستان تا حدودی از عهده این کار برآمد. / گزینه ۳) در پی مشکلات اقتصادی ایالات متحده، اقتصاد جهان نیز به هم ریخت. / گزینه ۴) مسائل و مشکلات اقتصادی تأثیر بسزایی در روی کار آمدن حکومت‌های دیکتاتوری، به خصوص در اروپا داشت.

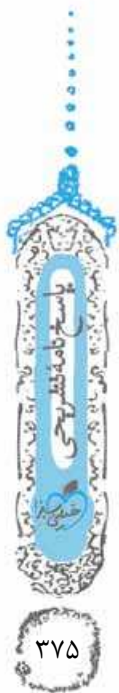
۱۲۸۷- گزینه ۱» این مورد از اقدامات اقتصادی آمریکا است.

۱۲۸۸- گزینه ۴» گسترش مرزها و تسلط بر برخی کشورهای اروپای شرقی هر دو از اهداف خارجی استالین بودند.

۱۲۸۹- گزینه ۲» طرح اشتراکی کردن مزارع کشاورزی با اعمال قدرت و خشونت بسیار آغاز شد.

۱۲۹۰- گزینه ۳» اساس برنامه صنعتی استالین بر تولید کالاهای سرمایه‌ای و سلاح‌های جنگی استوار بود.

۱۲۹۱- گزینه ۴» پادشاه ایتالیا به تشویق صاحبان صنایع، زمین‌داران و نظامیان، که خواستار ایجاد دولتی مقتدر بودند، موسولینی را به نخست‌وزیری منصوب کرد.

- ۱۳۰۸- گزینه «۴» دولت‌های شوروی و انگلستان از ایران خواستند که آلمانی‌ها را اخراج کند و به اقدامات خصمانه علیه هیتلر دست بزند.
- ۱۳۰۹- گزینه «۲» پس از اشغال ایران توسط نیروهای متفقین، رضاشاه به نفع پسرش محمدرضا وادار به کناره‌گیری از سلطنت شد و به جزیره موریس در جنوب غربی اقیانوس هند تبعید شد.
- ۱۳۱۰- گزینه «۳» روس‌ها نیمه شرقی و سایر دولت‌های متفق نیمه غربی آلمان را تحت سلطه خود گرفتند.
- ۱۳۱۱- گزینه «۲» اتحاد و همکاری شوروی با دیگر قدرت‌های متفق در زمان جنگ جهانی دوم به سبب ضرورت مقابله با دشمن مشترک، یعنی فاشیسم و نازیسم، صورت گرفته بود.
- ۱۳۱۲- گزینه «۱» در دوران جنگ سرد آمریکا و شوروی از برخورد نظامی مستقیم با یکدیگر پرهیز می‌کردند.
- ۱۳۱۳- گزینه «۳» پس از شکست و تسلیم ژاپن، جنگ داخلی در چین میان ملی‌گرایان و کمونیست‌ها شدت گرفت.
- ۱۳۱۴- گزینه «۱» هندی‌ها بر استعمار انگلستان پیروز شدند و مردم الجزایر با رهایی از استعمار فرانسه به استقلال رسیدند.
- ۱۳۱۵- گزینه «۲» پس از آن‌که سازمان ملل متحد پیشنهاد تقسیم سرزمین فلسطین به دو کشور یهودی و عربی را تصویب کرد، دولت صهیونیستی اسرائیل شکل گرفت.
- ۱۳۱۶- گزینه «۳» دستیابی صهیونیست‌ها به قلب دنیای اسلام یعنی فلسطین، باعث تداوم سلطه استعمارگران بر دنیای اسلام است.
- ۱۳۱۷- گزینه «۴» در دوران قیمومیت انگلستان بر فلسطین در سال‌های پس از جنگ جهانی اول، یهودیان بیشتری به این کشور مهاجرت کردند.
- ۱۳۱۸- گزینه «۲» با بمباران اتمی دو شهر هیروشیما و ناگاساکی ژاپن، توسط هواپیماهای آمریکایی، جنگ جهانی دوم پایان یافت.
- ۱۳۱۹- گزینه «۴» اشغال کشور مسلمان فلسطین و تأسیس رژیم غاصب اسرائیل یکی از مسائل مهم خاورمیانه و جهان اسلام در دوره معاصر است.

تاریخ دهم آزمون نهم سال دوم-۱

۱۴۶۲- گزینه «۳» خشایارشا علی‌رغم تصرف آتن در نبرد دریایی

تنگه سالامیس توفیقی به دست نیاورد.

۱۴۶۳- گزینه «۳» کورش فرمان داد تا ماجرای فتح صلح‌آمیز بابل

را بر لوحی استوانه‌ای از گل رس به زبان بابلی بنویسند. این لوح به منشور کورش معروف است.

۱۴۶۴- گزینه «۲» با فتوحاتی که مهرداد دوم انجام داد، وسعت

قلمرو اشکانیان به نهایت خود رسید.

۱۴۶۵- گزینه «۱» یکی از عوامل مؤثر سقوط ساسانیان ضعف

قدرت سیاسی پادشاهان ساسانی به دلیل اختلاف و درگیری پیاپی با اشراف و بزرگان بود.

۱۴۶۶- گزینه «۳» معروف‌ترین خاندان‌های دوران اشکانی عبارت

بودند از: کارن یا قارن در نهاوند، سورن در سیستان و مه‌ران در ری.

۱۴۶۷- گزینه «۴» از جمله ابتکارات نظامی ساسانیان، استفاده از

فیل در جنگ‌ها بود.

۱۴۶۸- گزینه ۴» در نتیجه اقدامات انوشیروان، قدرت و نفوذ اشراف و نجبای درجه اول کاهش یافت و بر قدرت و نفوذ اشراف و نجبای درجه دوم افزوده شد.

۱۴۶۹- گزینه ۳» جنگ‌های پیاپی با دشمنان خارجی در عصر اشکانی موجب گردآوری شمار چشمگیری از اسیران جنگی شده بود که در فعالیت‌های کشاورزی، ساختمان‌سازی، معادن شاهی و خدمات خانگی به کار گرفته می‌شدند.

۱۴۷۰- گزینه ۱» مالیات و اجاره‌بهای کشتزارهای آسورستان منبع درآمد هنگفتی برای ساسانیان به حساب می‌آمد.

۱۴۷۱- گزینه ۲» داریوش بزرگ، پادشاه هخامنشی، در جریان لشکرکشی به هندوستان، وقتی که به رود سند رسید، یکی از اهالی آسیای صغیر به نام اسکیلاکس را مأمور کشف مسیرهای آبی کرد.

۱۴۷۲- گزینه ۴» دوره ساسانیان اهمیت بسزایی در تاریخ دین زرتشتی دارد؛ چرا که حکومت ساسانی، این دین را دین رسمی ایران اعلام کرد.

۱۴۷۳- گزینه ۱» به نظر برخی از زبان‌شناسان، منظومه‌های داستانی درخت آسوریک و یادگار زریران که به خط و زبان پهلوی ساسانی متعلق به قرن ۵ م. هستند، ابتدا به زبان پارسی سروده شده بودند.

۱۴۷۴- گزینه ۳» در دانشگاه جندی‌شاپور، دانش‌های مختلفی مانند پزشکی، فلسفه، نجوم و الهیات تدریس می‌شد، اما پزشکی بیش از سایر رشته‌ها رونق و پیشرفت داشت.

۱۴۷۵- گزینه ۲» یکی از ویژگی‌های مهم هنر و معماری عصر هخامنشی، تأثیرپذیری از دستاوردهای هنری اقوام و ملت‌های تابع آن حکومت بود که پیشینه تمدنی درخشانی داشتند.

۱۴۷۶- گزینه ۴» قالی بهارستان که اعراب مسلمان از کاخ تیسفون به غنیمت گرفتند، شهرت بسیار دارد.

